

ערבות

המועצה האזורית הערבה התיכונה | גליון 81 | שבט תשע"ט | ינואר 2019

אביבה פז התחילה את הקריירה הבימתית שלה בגיל 4 כשהחלה לרקוד על במות בחיפה, בהמשך למדה מחול אצל גרטרוד קראוס, הצטרפה ללהקה צבאית, כיכבה במחזמר "שיער", הופיעה על בימות אירופה בצמד המוזיקלי "שוקי ואביבה" שכבש את צרפת, השתתפה בסרטי קולנוע ובהצגות תיאטרון וגם בפרסומת אחת בלתי נשכחת. צופית לזראה ראינה אותה על חייה, על מה שהביא אותה לערבה ועל יצירה כדרך חיים עמ' 16

גילה טל עם מדור חדש: חיים
ברשת, מורה נבוכים לעידן המקוון
עמ' 36

סיפור חיים מעורר השראה שמתחיל
ברואנדה ונמשך בערבה
עמ' 23

רועי גלילי ואלכס ליבק במסע בין
הפאבים הסודיים בערבה
עמ' 20

יום פתוח ערבה

התערוכה החקלאית הגדולה בישראל

ימים רביעי וחמישי 30-31.1.19

09:00-16:00 | מז"פ ערבה תיכונה וצפונית - תמר, תחנת "יאר"

סטודיו ערבה
studioarava.co.il

יום רביעי | 30.1.19 | תיסלם בהופעה

כניסת קהל 20:00 | כרטיסים במכירה מוקדמת עד ה-23.1.19 - 120 ש"ח
מחיר מלא - 150 ש"ח. רכישה באתר התערוכה ובטלפון: 052-3666646
הכניסה להופעה חינם למציגים בתערוכה. מספר המקומות מוגבל.

יום רביעי | 30.1.19 | 10:00 | כנס חקלאי - "שמים את הערבה על המפה"

תוצרת מקומית - שוק אמנים ואיכרים

לפרטים: 052-4260798 | www.aravaopenday.co.il | mopen@arava.org.il

דבר ראש המועצה

שלום לכולם,

לפני שבועיים התקיים ערב הוקרה משותף לצוותי החינוך של הגנים ושל בתי הספר היסודי והתיכון, לרבות גמלאיות מערכת החינוך בערבה. האירוע החגיגי נערך במכוורת פורת וכלל מופע אומנותי וחלוקת תעודות הערכה והוקרה למספר אנשי חינוך על פועלם המיוחד: לחבצלת פורת - גנת גן סלעית בפארן, לאילת נחמיאס - מחנכת כיתה ב' ולשרון מעיין - רכזת חינוך מיוחד בתיכון. בשיאו של הערב הופיע הרכב מיוחד של תלמידים מהגן ועד התיכון, והם הקדישו שיר מיוחד לכל אנשי החינוך. אני מוקיר ומעריך כל אחד ואחת מכם על עומק המחשבה והעשייה, ועל יצירת תהליך למידה משמעותי חוויתי וייחודי. הידע שאותו רוכשים ילדינו בבית הספר הוא המצע שעליו יבנו את עתידם, הוא התשתית שתסייע להם בבחירות שיקבלו בחייהם. תודה לכולכם על עבודתכם המסורה ועל ההשקעה המתמשכת בחינוך דור העתיד של הערבה!

היום הפתוח ה-28 בערבה יתקיים מ-30 עד 31 בינואר: השנה אנחנו "שמים את הערבה על המפה". ביום רביעי, 30.1.2019, ייערך כנס בנושאים החשובים לחקלאות וההתיישבות בערבה - מים, יזמות חקלאית ומקומה של ישראל בשינויים הגאופוליטיים המתחוללים במזרח התיכון בהתייחסות למובלעת צופר. את ההרצאות השונות יקיימו ד"ר גיא בכור - מזרחן, משפטן והיסטוריון, פרופ' אורי שני - לשעבר מנכ"ל רשות המים ושף רון ביאלה - יזם קולינרי. אני מאמין שהכנס ייתן נקודת מבט נוספת וכלים שיאפשרו לכל אחד ואחת מאיתנו להתמודד עם השינויים הרבים בתחום החקלאות בישראל. על החקלאים בעידן הנוכחי להיות מיומנים בתחומי ידע רבים על מנת להצליח ולהרוויח. יכולתו של כל חקלאי לקרוא את מפת השינויים ואת המגמות ברמה המקומית וברמה הגלובלית תשפיע במידה ניכרת על הצלחתו ופרנסתו.

גם השנה ייערך הטקס השנתי לחלוקת מלגות של "קרן יאיר גוראון". ברכותיי לזוכים ותודתי והערכתי למשפחת גוראון ולאלון גדיאל, יו"ר הקרן, על הפעילות המבורכת לקידום המחקר בערבה.

ב-31 בינואר יכבדו אותנו בנוכחותם נשיא המדינה מר ראובן ריבלין ושר החקלאות אורי אריאל. עקבו אחרי המידע המפורט על הכנסים, ההרצאות, המופעים והטקסים שיתקיימו במסגרת היום הפתוח, כולכם מוזמנים לקחת בהם חלק פעיל.

יו"ר הוועדה החקלאית: במכרז לתפקיד יו"ר הוועדה שהתקיים בחודש שעבר, נבחר אורן קורין ממושב חצבה. ברכותיי לאורן על המינוי. אני מאחל לו ולנו הצלחה בהמשך קידום החקלאות בערבה.

חילופי מהנדסות בוועדה לבניין

אילנה בהגן סיימה בסוף חודש דצמבר את תפקידה כמהנדסת הוועדה לבניין ויצאה לגמלאות לאחר תשע שנות עבודה במועצה. אילנה הגיעה אלינו מתל אביב, פעלה רבות לקידום הוועדה והאזור והקפידה על מתן שירות מצוין לתושבים. אני מודה מקרב לב לאילנה על עבודה מקצועית, מסורה ואיכותית ומאחל לה שפע בריאות ונחת.

כרמל הר ממושב צופר החליפה את אילנה כמהנדסת המועצה והוועדה המקומית לתכנון ובנייה. כרמל, בוגרת הנדסת בניין באוניברסיטת בן גוריון, ניהלה בשנים האחרונות את מחלקת הבינוי של המועצה והובילה פרויקטים גדולים ורבים. כרמל היא המהנדסת הראשונה של הוועדה, שהיא גם תושבת הערבה.

אני מאחל לה הצלחה בתפקיד החשוב, בתקופה של צמיחה ובנייה ניכרת שאנחנו מצויים בעיצומה ושצפויה ללוות אותנו בשנים הבאות.

אייל בלום

תוכן עניינים

3	דבר ראש המועצה
4	חדשות ערבה

כתבות

16	אבק כוכבים , צופית לזראה בשיחה עם אביבה פז על החיים ועל הזוהר
20	הזמן הצהוב , רועי גלילי ואלכס ליבק מוצאים פאבים בערבה
23	מרואנדה לערבה ובחזרה , חני ארנון בשיחה עם אלכס מוהיר, סטודנט מרואנדה

מדורים

26	אישון במדבר
27	עשינו עסק
28	ללוש
30	צפר צמרת
32	אבנים מתגלגלות
34	ארכיון
35	עשה זאת בעצמך
36	חיים ברשת
37	שירה
38	המוח: תשבץ היגיון וחידות

תוכן נוסף

40	לוח אירועים
----	-------------

עורכת

רינת רוזנברג

עריכה לשונית

צופית לדרגבר

עריכה גרפית

סטודיו ערבה

מו"ל

מועצה איזורית ערבה תיכונה

צילום שער

אביבה פז

צילום: מאלבומה הפרטי של אביבה פז
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות

כתובת ליצירת קשר

rinat@arava.co.il

לפרסום מודעות בעיתון, צרו קשר

traffic@arava.co.il

נועה 052-4260888

תשלומי הורים לסל תלמיד תשע"ט

שנת הלימודים תשע"ט כבר הגיעה כמעט למחציתה. גם השנה משולבת תוכנית העשרה תוספתית במסגרת תוכנית הלימודים, והיא מתאפשרת באמצעות תשלומי ההורים והשתתפות תקציבית של המועצה. תוכנית ההעשרה כוללת: השאלת ספרים, סל תרבות, מסיבות סיום כיתתיות, טיולים שנתיים, רכישת שירותים, ועד הורים וארגון ההורים הארצי ואגרת חינוך. כל אלה הם בהתאם להנחיות ועדת הכספים של משרד החינוך ובכפוף לאישור מפקחות משרד החינוך, מנהלי המסגרות

החינוכיות וועדי ההורים. התוכנית היא חלק בלתי נפרד מתוכנית הלימודים ומתקציב הפעילות של המסגרות החינוכיות השונות. היות שכך, יש חשיבות מהותית לתשלומי ההורים כגורם מכריע להצלחת מימוש תוכניות העבודה במלואן. שוברי התשלום נשלחו להורים. ניתן לבצע את התשלום באתר האינטרנט של המועצה (בשירותי המועצה / ארנונה וגבייה) או בפנייה למחלקת הגבייה במועצה בטלפון 08-6592213. **תקציב 2019:** בימים אלה אנו מסיימים את בניית תקציב המועצה לשנת 2019. התקציב נבנה על בסיס תחומי הפעילות ותוכניות העבודה של המחלקות השונות במועצה. תוכניות העבודה וההמלצות על סדרי העדיפויות

בהן יובאו לאישור חברי המליאה במסגרת דיוני התקציב.

צו הארנונה וצו ההנחות לשנת 2019: צו הארנונה וצו ההנחות יובאו לאישור המליאה ויפורסמו באתר האינטרנט של המועצה. בקשות להנחות ניתן להגיש על גבי הטפסים המפורסמים באתר המועצה הכולל את האסמכתאות הנדרשות.

בכל שאלה ועניין ניתן לפנות לצוות הגזברות. קבלת קהל במשרדי המועצה מהשעה 8:30 ועד 16:00. ניתן גם ליצור קשר בטלפון 08-6592213 או לשלוח אימייל ל- gvia@arava.co.il.

הפניות ייענו בהקדם.

רויטל טריפלר

מנכ"לית

החברה לפיתוח ובניין הערבה

החלו עבודות שיפוץ ופיתוח בכפר האומנים בצוקים

בכפר האומנים בצוקים החלו עבודות פיתוח ושיפוץ שהן חלק מתוכנית לפיתוח עוגני תיירות בכל המועצה. הפיתוח והשיפוץ מתאפשרים בסיוע משרד התיירות המקדם תוכניות לפיתוח

תיירות בערבה, כחלק ממהלכים לקראת פתיחתו השנה של נמל התעופה רמון, ובסיוע תרומת משפחת ויידור וק"ל אוסטרליה.

שיתוף פעולה אקדמי: בשנה האחרונה, בהובלת JNF ארה"ב, התחלנו מהלך של שיתוף פעולה אקדמי ומחקרי של המועצה האזורית הערבה התיכונה והמועצה האזורית חבל אילות עם אוניברסיטת אריזונה. בנובמבר הגיעה לערבה משלחת של נציגים בכירים מאוניברסיטת

אריזונה ונציגי ארגון JNF לביקור של שלושה ימים על מנת לבחון לעומק את אפשרויות שיתוף הפעולה, בדגש על מחקרים בתחום החקלאות, המים, האנרגיה המתחדשת וביטחון המזון והשפעתם של תחומים אלה על אזורי מדבר. המשלחת סיירה והתרשמה מהפעילות והמחקר. אנו ממשיכים לקדם מהלך משותף זה עם שכנינו מדרום וחברינו מארגון JNF במטרה להמשיך ולקדם את המחקר והעשייה בארץ ובעולם וכדי להוביל יחד פיתוח כלכלי ואקדמי והרחבת תחומי התעסוקה בערבה.

אירועי ספורט: בתחילת החודש התקיימו שני אירועי ספורט שהפכו למסורת - **מרוץ הערבה ע"ש יוני פרידמן** בהשתתפות למעלה מ-700 רצים מהערבה ומרחבי הארץ. האירוע התקיים השנה בפעם התשיעית, ואירוע **סובב ערבה בפארן** - אירוע רכיבת אופניים במסלולי רכיבת שטח סמוך לפארן שהתקיים השנה בפעם השישית והשתתפו בו 1,300 רוכבים.

בינוי ופיתוח: בנייתם של מרכז המדע לנוער והמבנה החדש למעבדות בתחנת יאיר הסתיימה. אנו נערכים לקראת כניסת צוותי המו"פ וחממת ערבה למבנים. שיהיה לכולם בהצלחה במבנה החדש.

נעמי בקר

מנכ"לית

צילום: רינת רוזנברג

מרכז מדע לילדים

פיתוח

החלו עבודות פיתוח עבור 31 נחלות חקלאיות במושב עידן

עבודות לפיתוח 31 נחלות חקלאיות במושב עידן נמצאות בשלבים ראשונים של הכשרת השטח. המרכז לפיתוח הנחלות פורסם ובמהלך חודש ינואר ייבחר קבלן לפיתוח הנחלות. הפיתוח יבוצע על ידי החברה לפיתוח באמצעות קבלן זוכה במכרז. בימים אלה ממתינות כ-10 משפחות במושב לקבלת חלקה א' שתפותח במסגרת עבודות אלה. צוקים: פיתוח 56 מגרשים שלב ג' בצוקים יחל במהלך חודש ינואר באמצעות משרד השיכון. פארן: הסתיים תכנון מפורט לפיתוח 38 נחלות חקלאיות ו-14 מגרשים בהרחבה קהילתית. תחילת העבודה על פיתוח המגרשים מתוכננת במהלך 2019.

מור זילברשטיין
מנהל פיתוח

תיירות

800 משתתפים הגיעו לאירועי אקו ארט ערבה

למעלה מ-800 איש, תושבים ואורחים, השתתפו באירוע אקו ארט ערבה שהתקיים בכפר האמנים בצוקים במהלך חופשת חנוכה. משתתפי האירוע נהנו ממגוון עשיר של סדנאות ופעילויות. במהלך האירוע ניתנה חשיפה ראשונה ל"משחקי המטמון" של דליה ועדי מטמון מעין יהב. משחקי המטמון כוללים 25 משחקי עץ שונים ומיוחדים המפעילים מגוון חושים ויוצרים חווית גיבוש והנאה למשתתפים.

משחקי המטמון באירוע אקו ארט ערבה צילום איה שונר

סיורי תיירות: שנה שנייה לפעילות משותפת של מחלקת תיירות ומחלקת הגיל השלישי. במהלך חודש דצמבר יצאו 50 תיירים ובני ובנות הגיל השלישי לסיור תיירות באזור רמלה לוד בהדרכתו של יוני שטרן. תוכנית הפעילות המשותפת מקדמת שיתופי פעולה עתידיים והנגשת עולם התיירות לבני הגיל השלישי.

אורי ניר
רכזת תיירות

הזמנה לקבלת הצעות לחכירת
3 מגרשים לשרותי תיירות
(טיולי מדבר וקמפינג) ומסחר

**פרסום מגרשים - מנהל
מקרקעי ישראל:
במידת חצבה במ.א.
הערבה התיכונה**

מכרז מספר 409/2018/בש

רשות מקרקעי ישראל (להלן: "הרשות"),
מזמינה בזה הצעות לחתימה על
חוזה חכירה ל - 98 שנים עם אופציה
להארכה לעוד 98 שנים, בגין השטח
שפרטיו בעת פרסום המכרז הם כדלהלן:

**פרטים נוספים ניתן למצוא באתר
רשות מקרקעי ישראל מחוז דרום
לפי מס' מכרז**

מרכז ויידור

גידולים חדשים במרכז מבקרים

הביקורים במרכז ויידור לאורך השנה מגיעים לשיא בשני מועדים: בחופשת חנוכה וביום הפתוח. במהלך חופשת חנוכה ביקרו במרכז 1,250 מבקרים. בחודש האחרון, לקראת היום הפתוח ועבור האורחים הרבים המגיעים בתקופת החורף, הוכנסו לחממות התצוגה גידולים חדשים המשקפים לציבור הרחב את הגידולים ואת הניסויים במו"פ. בחממות ניתן למצוא פטל וגידולי ירקות חדשים. בהמשך השנה מתוכננת הקמת מערכת גידולים ארופונית בחממת התצוגה.

צמיחה דמוגרפית

קמפיין חורף לשיווק מגרשים למגורים

קמפיין חורף ממוקד לשיווק מגרשי מגורים ביישובים עין יהב, ספיר, חצבה וצוקים עלה לאוויר באתר קליטה במועצה ובפייסבוק. במושב חצבה נמסרו כ-25 מגרשים למשפחות שנמצאות בסיום הליכי רישום ברשות מקרקעי ישראל, בספיר שווקו למעלה מ-15 מגרשים מתוך 35 מגרשים בשכונה החדשה. בשיתוף מחלקת הגיל השלישי גייסנו מתנדבים אשר יטפלו בפניות של קמפיין החורף. אנו שמחים על ההתגייסות ומאמינים כי ותיקי הערבה יוכלו ל"שווק" את הערבה בהצלחה.

יונתן נריסנה
רכז צמיחה דמוגרפית ומנהל מרכז מבקרים

החברה לפיתוח ובניין הערבה

מרכז המשתלמים

צילום באדיבות מרכז המשתלמים

בוגרי מרכז המשתלמים עם חברי הוועדה הבין משרדית

החל גיוס סטודנטים לשנת 2019-2020

נעמי בקר ואני חזרנו מסיור במזרח כהכנה לגיוס הסטודנטים לשנת הלימודים הבאה. מטרת הסיור הייתה מפגשים עם נציגי האוניברסיטאות לקראת תחילתו של גיוס סטודנטים לשנה הבאה והמשך פעילות עם כ- 20,000 בוגרי תוכנית ההכשרה של מרכז המשתלמים לאורך השנים. אנו מעוניינים לרתום את הגופים הרשמיים במדינות המוצא לתמוך בהם עם חזרתם ולבחון את האפשרויות להקמתן של תוכניות המשך בהובלת הבוגרים בארצות המוצא. נפגשנו עם הבוגרים, עם שותפינו המקומיים ועם נציגי ממשלה ואוניברסיטאות. למדנו כמה משמעותית התוכנית שלנו עבור הבוגרים ומה רבה השפעתה על חייהם. הבוגרים דיברו בגעגוע ובהערכה רבה על החוויה שעברו בישראל.

ביקרנו בווייטנאם בחווה של בוגר התוכנית המגדל אספרגוס, קולרבי ומלונים ומיישם את הידע שצבר במסגרת התוכנית והעבודה בערבה.

ללמוד מקרוב על תהליך גיוס הסטודנטים ובעיקר לעקוב אחרי יישום הידע שנצבר. הביקור היה מוצלח וההתרשמות של חברי הוועדה מהבוגרים שפגשו ומתהליך הגיוס הייתה טובה מאוד.

חני ארנון
מנהלת מרכז משתלמים

בתאילנד נחשפנו לתוכנית SMART FARMERS שמשרד החינוך התאילנדי מעודד בשיתוף פעולה עם מרכז המשתלמים.

קודם לסיור שלנו, ביקרו בווייטנאם ובתאילנד חברי הוועדה הבינמשרדית. זוהי הוועדה האחראית על אישור ההקצאות לסטודנטים והיא מורכבת מנציגי משרד החוץ, משרד הפנים ומשרד החקלאות. חברי הוועדה ביקשו

מו"פ

מפגש עם השותפים בפרויקט SALTGAE

במהלך החודש הקרוב נארח אצלנו במו"פ את משתתפי פרויקט האיחוד האירופי בתחום האצות, לקראת סיום המחקר אנו בשלים לקדם את הענף בערבה. להלן דיווחו של החוקר ד"ר יאיר כהן, רכז תחום חקלאות ומים: "מזה שלוש שנים שותפה מחלקת חקלאות המים במו"פ בפרויקט SALTGAE המתקיים במסגרת תוכנית המחקר והפיתוח של האיחוד האירופי HORIZON 2020. בפרויקט שותפים כ-20 חברות, מוסדות מחקר ואוניברסיטאות משמונה מדינות באירופה.

מטרת הפרויקט היא שימוש במיקרו אצות (אצות חד תאיות) לטיהור מים מתעשיית המזון. הפרויקט נולד מצורך רגולטורי לטהר

של 150 מ"ק וביכולת ייצור של 2 טון אצות לשנה. המו"פ מתמקד בגידול הציאנובקטריה ספירולינה שמשתמשת כתוסף מזון לבני אדם ובעלי חיים ונחשבת למזון על בעיקר בשל תכולת חלבון גבוהה. מערכות אלו קידמו את הידע המעשי בגידול אצות ומשמשות כפלטפורמה למחקר וליישום חקלאי.

כהמשך לפרויקט, מטרת המו"פ היא לבסס את תחום גידול האצות בערבה כתחום חקלאי מסחרי. בימים אלה אנו עוסקים בהכנת קול קורא להקמת משק מודל לגידול ספירולינה בעידודה של קרן יק"א בישראל. משק זה יהווה קרש קפיצה למשקים נוספים ולפיתוח מקומי של מוצרי אצות איכותיים וייחודיים לערבה."

שמוליק פרידמן,
מנהל מו"פ ערבה תיכונה וצפונית

מים שמכילים מלחים ומינרלים בכמות גבוהה מהמותר, מים אלה צריכים לעבור תהליכי טיהור לפני שניתן להזרים אותם למערכת הביוב, ותהליך הטיהור צורך אנרגיה ולכן מקטין את רווחי היצרן. במסגרת הפרויקט נבדקת האפשרות לשימוש במיקרו אצות כמרכיב בטיהור המים. מיקרו אצות הם אורגניזמים, חד תאיים שהם אבותיהם של הצמחים העילאיים, אורגניזמים אלו מתאפיינים בקצב גידול מהיר וביכולת לספוח אליהם מינרלים ביעילות רבה.

במסגרת הפרויקט, המו"פ משמש כאתר הדגמה לטיהור מים שמקורם בגידול דגי מאכל, בקנה מידה חצי מסחרי. לשם כך הוקמו במו"פ מערכות לגידול דגי ברמונדי בהיקף של 1.5 טון, מערכת טיפול ראשוני בבוצה בטכנולוגיית DAF (Dissolved Air Floatation) ומערכת לגידול אצות בהיקף

מוזמנים לכנס "הערבה על המפה" ביום הפתוח

בסוף החודש יתקיים היום הפתוח ה-28 במו"פ ערבה. היום הפתוח הוא יום חג לחקלאי הערבה והזדמנות לפגוש את חברות התשומות, השותפים והקולגות מכל הארץ, לחזק קשרים ולקדם מהלכים לחיזוק ולפיתוח החקלאות בישראל בכלל ובערבה בפרט. במסגרת היום הפתוח ייערך כנס "שמים את הערבה על המפה", ובו נדון באתגרים העומדים לפנינו. אני מזמין את כל חקלאי ותושבי הערבה להגיע, לראות לשמוע, להשתתף ולקחת חלק בדיונים.

הכשרות קרקע לנקלטים חדשים: בעקבות מכתבו של היועץ המשפטי לממשלה בעניין עצירת כל שיתופי הפעולה עם קק"ל, החליט יו"ר קק"ל, דני עטר, להפסיק בשלב זה את כל עבודות ההכשרה החקלאית. המטרה היא

לייצר לחץ על הממשלה לסגת מהחלטתה לפיה בפעולות שיש בהן שיתוף פעולה עם קק"ל (הכשרות קרקע נעשות בשיתוף פעולה בין קק"ל למשרד החקלאות), הכסף יועבר לממשלה, והיא זו שתבצע את העבודות. כולי תקווה שהמשבר בין קק"ל לממשלה יסתיים בקרוב, ונוכל לסיים את ההכשרות שהעבודה עליהן נעצרה ולהתחיל בהכשרות נוספות.

סניטציה: שמירה על הסניטציה בערבה מעניקה לחקלאות בערבה יתרון בצמצום המזיקים ביחס לאזורים חקלאיים אחרים בארץ. אנו רחוקים היום מהמקום בו היינו בעבר ביחס לשמירה על סניטציה לאורך כל השנה. הוועדה החקלאית והמו"פ פועלים בשיתוף פעולה עם "נאמני סניטציה" במושבים על מנת להחזיר עטרה ליושנה ולהביא להקפדה על דרישות הסניטציה. אני מאמין שעם תשומת לב של כל אחד מאיתנו נוכל לצמצם פגיעות מזיקים ולהגיע לתקופת החיץ מוכנים יותר ועם שטחים נקיים יותר.

מקדמי הקצאה עובדים זרים: לאחרונה נפגשתי

עם יהודית כרמי, מנהלת תחום תשומות עבודה במשרד החקלאות בנוגע לשינוי שיטת מקדמי ההקצאה לעובדים זרים בענפי התמרים והכרם. הגידול בשטחי המטעים מחייב אותנו להתארגן בהתאם ולעדכן את מספר העובדים הנדרשים. הנושא יובא לדיון בוועדת ההקצאות הקרובה. **ועידת ישראל ה-9 לחקלאות:** בחודש שעבר נערכה בירושלים ועדת ישראל לחקלאות. במהלך יומיים נידונו הנושאים הבערים בחקלאות בישראל - עובדים זרים, יבוא פירות וירקות לשווקים בישראל, יצוא של התוצרת החקלאית, תעריפי המים ומשבר המים, טכנולוגיות חקלאיות חדשות ועוד. במסגרת הוועידה התקיים פאנל בנושא עובדים זרים, ובו לקחתי חלק בייצוג הערבה ובסוגיות שאיתן אנו נאלצים להתמודד בכל הקשור להעסקת עובדים. יוזם הוועידה הוא חיים אלוש, יו"ר קבוצת משוב, הדואג לשים את החקלאות על סדר היום באופן מתמשך.

אורן קורין

יו"ר הוועדה החקלאית

בין המרצים

רינה מצליח / חנה יבלונקה / ג'קי חוגי
אביגדור שנאן / אורית קמיר
אלקנה שרלו ועוד רבים וטובים

הרשמה באתר סמארטיקט ערבה
arava.smarticket.co.il
הנחות לקבוצות מאורגנות ולתושבי הערבה

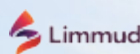
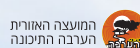
כנס לימוד ערבה

חזוית לימוד יהודית-ישראלית

21-22.2.2019

חמישי-שישי | טז'-יז' אדר א' תשע"ח

ספיר, הערבה התיכונה

תהליכים במערכת החינוך

מתוך אמונה שחינוך הוא ריצה למרחקים ארוכים, התחלנו השנה במחלקת החינוך ובכל המסגרות החינוכיות הפועלות במסגרתה להציג יעדים לטווח קצר ולטווח ארוך. אנחנו מגיעים בימים אלה לסיום המחצית הראשונה של שנת הלימודים, וזו הזדמנות להציג מעט מן התהליכים והפרויקטים שקודמו במסגרות החינוך השונות:

הגיל הרך: הוקם ועד אזורי של הורי הגיל הרך בימים אלה עומדת להתכנס לראשונה, מזה זמן רב, ועדת גיל רך אזורית. הוועדה כוללת נציג מכל יישוב, הפועל בוועדת החינוך היישובית. חברי הוועד הם:

יובל יונש מפארן, עדי סויסה מצוקים, טל דואק מצופר, חיה קיסוס מספיר, עינת מצפון מעין ייב, טליה עדי מחצבה ויעל חביב מעידן. הוועד הוקם כדי לדון בסוגיות אזוריות הקשורות בגיל הרך וכדי ליצור חזון משותף ולקדם שיתופי פעולה. אנו רואים חשיבות רבה במפגשים אלו, בהפריה ההדדית בין המערכות היישוביות, בחיזוק השותפות בין ההורים ובקידום נושאים משותפים לטובת ילדי הגנים.

בית ספר יסודי "שיטים": נפתחה תוכנית ייחודית לכיתות א-ב

המעבר המורכב מהגן לכיתה א' מעסיק רבות את הצוותים החינוכיים - גיבוש הרגלי הלמידה, היכרות עם הסביבה החדשה והמסגרת הבית

ספרית השונה בתכלית מאופי הפעילות בשנים טרום העלייה לכיתה א'.

על מנת להתחבר לשלב ההתפתחותי בו נמצאים התלמידים ולאפשר להם מעבר הדרגתי וטבעי, פתחנו השנה את תוכנית "תנועה א-ב" בהובלת יעל טנא ובשיתוף הצוות החינוכי של שכבות אלו. אנו מקיימים פעילות תנועה ומשחק כחלק מתהליך הלמידה וההוראה בכיתות הצעירות. כל ילד וילדה מגיעים לבית הספר עם יכולות שונות מבחינה התפתחותית. אך לכל אחת ואחד מהם יש כלי למידה דרך חוויה תנועתית ושימוש בחושים. היכולת של הילדים להשתמש בחושים והצורך לנוע בעקבות גירוי תחושתית הם מולדים ומשתכללים באופן טבעי וספונטני, אך נדרשות להם הכוונה ותמיכה במסגרת מובנית ומתוכננת. בעזרת סביבה תומכת, יתחזק הביטחון, דימוי הגוף, הרגשת המסוגלות, היכולת והרצון לחקור וללמוד.

תוכנית "תנועה א-ב" משתלבת ומחזקת את שיטות ההוראה בכיתות א-ו.ב. במטרה להעשיר את הלמידה, לחזק את רכישת המיומנויות הבסיסיות בכלים נוספים ולהטמיע את נושא התנועה במרחב הכיתתי התוכנית משתלבת בגישה החינוכית של הרחבת הלמידה החווייתית שאנו מקדמים בבית הספר.

תיכון "שיטים דרכא": הפעלת מגמות לימודים מגוונות

בעקבות פניות של תלמידים בשנה שעברה ולאחר בדיקה מעמיקה, פתחנו השנה 3 מגמות לימודים חדשות:

מגמת אזרחות - מטרת המגמה לפתח חשיבה ביקורתית, אחריות ציבורית, מעורבות חברתית ומנהיגות ערכית. הלמידה במגמה נעשית דרך דיונים ודוגמאות אקטואליות, תוך הצגת מגוון דעות. במסגרת הלימודים התלמידים מחויבים גם במיזם חברתי כיחידה מעשית.

במסגרת המגמה לומדים 9 תלמידים בהיקף של 5 יחידות לימוד במקצוע האזרחות. את המגמה מובילה טליה עדי.

מגמת תיאטרון - התלמידים רוכשים כלים לעמידה על במה, משכללים את השימוש בגופם ובקולם כשחקנים, לומדים לבטא את עצמם דרך פרשנות בימתית ולומדים לנתח ולהבין את עולם התיאטרון דרך צפייה בהצגות ולמידת מחזות מז'אנרים שונים. פתחנו את המגמה עם 11 תלמידים. את המגמה מובילה מעין דובקובסקי מצוקים אשר הקימה מגמת תיאטרון גם באילת. נשמח לראותכם בקהל - בהפקות הבגרות של תלמידינו.

מגמת מדעי המחשב - בעזרה ובתמיכה של רשת דרכא והמועצה איתרנו מורה מבאר שבע והמגמה נפתחה. הלמידה בה נעשית ב"למידה מרחוק". זאב המורה של המגמה הגיע בתחילת השנה לפגישות אישיות עם התלמידים בבית הספר ועל מנת לגייס תלמידים נוספים למגמה. במגמה לומדים 10 תלמידים ואת תהליך הלמידה מרחוק מלווה מטעם המועצה נדב טורי.

בית הספר שיטים דרכא מציע השנה לתלמידים בחירה מתוך 11 מגמות. זהו היצע מגמות גדול

צילום: דפנה ברנע

הרכב תלמידים בהופעה בערב מערך החינוך

היחידה הסביבתית

צילום: דפנה ברנע

שיתופי פעולה עם מחלקת חינוך

בסיוע של המשרד להגנת הסביבה התקיימו בחודש שעבר סדנאות לצוותי הגנים ולצוותי ההוראה. הסדנאות עסקו בזווית שונה של הסתכלות על צעצועים בדגש על מחזור (reuse) ושימוש חוזר (recycle) ובתיקון צעצועים (repair). הסדנאות הן פרי שיתוף פעולה של מחלקת חינוך ומרכז "כמה שצריך".

יעל חביב

מנהלת היחידה הסביבתית

שירותים חברתיים

סיכום שנת פעילות והיערכות לשנת 2019

העצמת נשים ועוד. הסדנאות יונחו על ידי עינת דורון, מומחית בנושא יזמויות נשים ועורכת סדנאות בנושא "יזמות קשובה" ועל ידי עו"ס תומר גורן העוסקת בנושא "זוגיות". הקדימו להירשם. מספר המקומות מוגבל. לפרטים ורישום ניתן לפנות לנגה גיבורי במחלקה לשירותים חברתיים באימייל: revaha@arava.co.il או בנייד: 052-3666666. **שביתת העובדים הסוציאליים:** במהלך חודש נובמבר החלה מחאה ארצית של עובדים סוציאליים הנוגעת למוגנות ולתנאי העסקה. המחאה התקיימה לאחר שבוע שבו התרחשו חמישה מקרי אלימות קשים כלפי עובדים סוציאליים ברחבי הארץ ואחרי שעובדת סוציאלית מבית דגן הותקפה בצורה חמורה ביותר. המחלקה לשירותים חברתיים בערבה השתתפה במאבק המשותף והושבתה למשך יומיים (לא רצופים). בחודש שעבר התבשרנו כי הוחלט להתחיל במשא ומתן עם איגוד העו"סים כדי לנסות ולפתור ולשפר את נושא המוגנות ותנאי העסקה. בנימה אישית - לפני 25 שנים הייתי סטודנטית לעבודה סוציאלית. מאז, פניה של מדינת הרווחה עברו שינויים שלא אחת קשה לראותם מתרחשים. אני מקווה שהמאבק למען העובדים הסוציאליים ולקוחותיהם הינו מאבק גם על פניה של מדינת הרווחה החשובה לכולנו.

דורית לוביש-פאיאנס

מנהלת המחלקה לשירותים חברתיים

מאד שאין לו אח ורע בבתי ספר בגודל דומה לשלנו, ואף בבתי ספר גדולים יותר.

חממת הערבה: פיתוח יזמות בסיוע טכנולוגיות

וגישות חקר מתקדמות

הסתיימה הקמתו של מרכז המדעים החדש במו"פ ערבה, בתרומת קק"ל אוסטרליה ובסיוע קרן יק"א ושותפות "ביחד". המרכז יפעל על תשתית תנועת המייקרים (Makers) ויכלול מגוון כלים ליזמות, למידה משמעותית, חקלאות מדייקת וחקר מדעי. הפעילות במרכז תצמח מתוך הקהילה המקומית ותקיים קשר הדוק עם מערכת החינוך. עד כה קיימנו שתי סדנאות הכשרת מייקרים בתל אביב, בהובלת קבוצת "ש" מייקינג חינוך". בסדנאות נחשפו תושבים מהערבה לתהליך המייקינג, למדו להשתמש בטכנולוגיות קצה כדוגמת הדפסת תלת ממד וכיצד לקשר זאת לחינוך. בסדנאות השתתפו כעשרה תושבים מהערבה. בקרוב, עם פתיחת המרכז, נתחיל לקיים סדנאות דומות גם בערבה, בתקווה להרחיב את השותפות בין המחקר המדעי, הקהילה והחינוך בערבה.

מחלקת חינוך: פעילות פורום מנהלים והקמת

שולחן חינוך

מסגרות החינוך שלנו הן מערכות המזינות זו את זו, התלמידים מתקדמים ממסגרת למסגרת מהגן ועד התיכון. המטרה שלנו כמערכת היא ליצור המשכיות המתבטאת בחזון משותף למסגרות החינוכיות ולדמותו של בוגר מערכת החינוך בערבה. לצורך כך פועלות כיום שתי מסגרות:

פורום מנהלים אשר נפגש בקביעות ועובד על יצירת שפה משותפת וגייבוס השותפות בין מסגרות החינוך השונות, מחלקת החינוך, ההורים וגורמים נוספים בחינוך הפורמלי והבלתי-פורמלי.

שולחן חינוך פגישת התנעה וחשיבה נערכה במהלך חודש דצמבר בהשתתפות מנהלי המערכות החינוכיות ונציגי ועדי ההורים. הוסכם כי שולחן החינוך יכלול באופן קבוע את הנציגים הללו והוא יפגש אחת לחודש. שולחן החינוך יעסוק בקידום ויצירה של תמונת העתיד של מערכת החינוך כמערכת שלמה הנשענת על ערכים ומטרות משותפים.

אלעזר פויכטונגר

מנהל מחלקת חינוך

מרכז קהילה ערבה

הוקמה קבוצת נערות במסגרת תוכנית להב"ה

תוכנית להב"ה (ראשי תיבות - למען הנוער במרחב הכפרי) מיועדת למניעת מצבי סיכון בקרב בני נוער, ומתקיימת בתמיכת משרד החינוך ומשרד הרווחה. את תוכנית הפעילות של קבוצת הנערות מובילות סתיו קרטגין - עו"סית במחלקה לשירותים חברתיים, וגלית משולם - רכזת במחלקת הנוער. הקבוצה מיועדת לנערות מכיתות ז-ח והיא נפגשת פעם בשבוע בשעות הצהריים לסדנה, שיחה ופעילות בנושאים המעסיקים את הנערות. לשמחתנו, ההיענות רבה ואנו מאמינים שהקבוצה תשמש מקום בטוח, מעשיר ומחזק עבור הנערות.

ועדת היגוי של פרויקט "שלום ידיך, יסלמו אידיכ" בדרך למפגש בירדן. מימין לשמאל: הגר ברעם - רכזת הפרויקט, פדיה אלסעדין, חאולה סועאד המתורגמנית, רויטל טקומי, דליה מטמון, ענת קלם **צילום:** באדיבות מרכז קהילה ערבה

שונות, בכללן עבודה בצמר, עיבוד ואריגה והפקת צבעים טבעיים לצביעת בדים. המפגשים נועדו לתת כלים לבניית תוכנית עסקית ושיווקית, העמקה וכלים במלאכות השונות ותכנים של העצמה נשית, מסוגלות, יוזמה, דימוי עצמי, הצבת מטרות, אימהות, הכרות הדדית וחזוק הקשרים. צוות ההיגוי של התוכנית, בריכוזה של הגר ברעם, נפגש עם צוות נשים מקביל בירדן, וכעת מתוכננים המפגשים הבאים בהרכב רחב יותר. נשים המעוניינות להשתתף בתוכנית מוזמנות לפנות להגר ברעם 050-7604737.

כנס לימוד ערבה 21-22 בפברואר 2019: השנה זו השנה ה-11 לקיומו של כנס לימוד ערבה. צוות המתנדבות המובילות את הכנס פועל גם השנה ליצירת כנס מעניין ומרחיב דעת. השנה ירצו בכנס רינה מצליח, ג'קי חוגי, חנה יבלונקא, אביגדור שנאן, אורית קמיר, אלקנה שרלו ומרצים רבים וטובים נוספים, במגוון נושאים ודעות הקשורים לזהות ולתרבות היהודית-ישראלית ברוח פלורליסטית. ההשתתפות בכנס תכלול גם השנה לימוד בחברותא, ארוחת ערב, ומופע מוסיקלי של חנן בן ארי. רכישת כרטיסים לכנס באתר: <https://arava.smarticket.co.il>

אילת להב ביגר
מנהלת מרכז קהילה ערבה

ומטרתו ליצור מפגש מזין ומעורר השראה בין נשים בצד הישראלי של הערבה, כולל הנשים הבדואיות ונשים המתגוררות בערבה הירדנית. משתתפות התוכנית עוסקות במלאכות יד

"שלום ידיך, יסלמו אידיכ": בחודש האחרון יצא לדרך פרויקט חדש לחיבור נשות הערבה משני צדי הגבול. הפרויקט מתקיים בתמיכה ובמימון של המשרד לשיתוף פעולה אזורי,

Save The Date

הגיוגת טיולים

אירוע קהילתי לרגל ט"ו בשבט

יום שבת | 9.2.2019 | במצד חצבה (עיר אובות)

מגוון מסלולי טיול מתאימים לכל גיל: טיול משפחות בגבעת חצבה, טיול אופנים על ציר המעיינות, משחק ניווט, סיור ארכיאולוגי במצד חצבה ועוד.

בשעה 14:30 מופע מוזיקלי
Magical Mystery Tour
שירי הביטלס לכל המשפחה.

במסגרת האירוע יתקיים כנס לרגל 20 שנות עשייה של גרעין עודד בערבה.

תכנון מפורט להקמת מרכז לגיל השלישי

במהלך השנה האחרונה אנו מקדמים תכנון מפורט להקמתו של מרכז לגיל השלישי בערבה. המרכז מתוכנן לקום בסמוך לבריכה החדשה בספיר והוא יכול לשלוש מתחמים:

"מרכז-יום" שישמש כמועדון יום לפעילויות, חוגים, העשרה ושירותים לאוכלוסיית הגיל השלישי והמבוגרים בערבה.

מתחם דיור מוגן של דירות מותאמות לצרכי הגיל השלישי למי שיבחרו לעבור להתגורר במתחם ולקבל בו שירות וטיפול מתאימים. מחלקה סיעודית שתפעל בהתאם לתקני משרד הבריאות. בשלב ראשון אנו משקיעים את מירב

הדמיה: "שחף-זית" אדריכלים

הדמיה של המרכז המתוכנן

בסיום התכנון יחל גיוס הכספים לצורך ההקמה של המתחם.

עיריית שחר

מנהלת מחלקת גיל שלישי,
בריאות והתנדבות

המשאבים כדי לקדם את הקמת מרכז היום. בהמשך נקדם את הקמתם של בניית שני המתחמים הנוספים. בחודשים האחרונים נעשתה עבודת התכנון בהתחשב בהתאמות הנדרשות לצרכי הקהילה המתבגרת באזור.

בריאות

שירותי בריאות חדשים למבוגרים כאן אצלנו בערבה!

חדר פרא-רפואי חדש במרפאה האזורית בספיר ובו מוצעים

ריפוי בעיסוק יומיים בשבוע ע"י המרפאות בעיסוק נרי מזור ויפעת גולדשטיין.
פיזיותרפיה אחת לשבוע ע"י הפיזיותרפיסט משה בן-שבת.
ליווי תזונתי יעוץ תזונאי אינטראקטיבי מרחוק.

*השירות ניתן דרך קופת חולים, לקביעת תור מרפאת ספיר: 08-6592223

טיפול פסיכולוגי-ריגשי בשותפות עם המרכז הטפולי ערבה

טיפול פסיכולוגי-ריגשי למבוגרים דרך סל הבריאות ובהשתתפות הקופה.

*השירות ניתן דרך המרכז הטיפולי, לקביעת תור: 08-6592230

המועצה האזורית
הערבה התיכונה

ביטחון

מוכנים לשעת חירום

בדצמבר עברו צוותי החירום המועצתיים ביקורת של פיקוד העורף ורשות החירום הלאומית לבחינת מוכנותם למצבי חירום. כל מחלקות המועצה נבדקו, ליקויים ופערים שנמצאו תוקנו והביקורת עברה בהצלחה. אנו מוכנים מבחינה אירגונית ומערכתית לשעת חירום למגוון רחב של תרחישים חלקם ברמה המקומית וחלקם ברמה הלאומית.

במהלך השנה החולפת סיימו לשדרג ולייצב את מלאי החירום:

- נרכש גנרטור נגרר חדש לשעת חירום, נרכשו מכלי מים נגררים וציוד חירום חדש במטרה לתת מענה ביישובים בעת צורך.
- הצטיידנו במערכת קשר חדשה, החלפנו אמבולנסים ישנים בחדשים, הגענו להסדרה של הגדלת המימון של מד"א עבור פינוי באמבולנסים מהערבה לבתי החולים. הגדלת המימון מסייעת לנו לשפר את הטיפול והתחזוקה של האמבולנסים ורכבי הפינוי.
- השנה שודרגו תשתיות ביטחון רבות: הוחלפו כל המצלמות באזור בניין המועצה, בבתי

הספר ובאוטובוסים של המועצה והמערכת כולה שודרגה.

- בעין יחב הוחלפה הגדר ההיקפית ושער כניסה חדש הוקם. בחצבה הגדר הוחלפה ובספיר עמודי תאורה ישנים תוקנו והוחלפו. הצלחנו להשיג ממשרד הביטחון תקציבים לטובת החלפת גדרות ואף לגייס את צה"ל לנקות ולטפל בשאריות פסולת שהצטברו בסביבת הגדר של ספיר, בקרבת בסיס החטיבה.

העבודה עוד רבה ובשנה הקרובה נפעל להחלפה של רכבי הביטחון בפארן ובעין יחב, לשדרוג אמבולנסים ולטיפול בדרכים ובתאורה ביישובים.

קורס חובשים: בקורס החובשים שנפתח בנובמבר משתתפים 20 חובשים חדשים. במסגרת הקורס המשתתפים מקבלים הכשרה מקצועית על ידי מד"א ולקראת הקיץ יצטרפו לצוותי הרפואה הפעילים באזור.

בסוף החודש יתקיים היום הפתוח במו"פ ערבה בתחנת יאיר. גם השנה צפויים להגיע אלפי מבקרים לאירוע. ריבוי המבקרים יוצר לעיתים עומס על צירי התנועה, במסלולי הטיול

קורס חובשים צילום: רינת רוזנברג

ובשטח. בבקשה גלו סבלנות וזהירות, ריבוי הרכבים על כביש 90 ודרכי הגישה ליישובים מגביר את הסיכון לתאונות דרכים. תדרכו את העובדים ואת האורחים למשנה זהירות, הדגישו כי יש להימנע מלהגיע לצייר המערכת והבהירו היכן מסוכן לטייל והיכן בטוח.

**נדב אילון
קב"ט**

רשות הניקוז

מאגרי מים בהקמה

בימים אלה נמשכות העבודות להקמתו של מאגר עופרים, בנפח של 300,000 קוב, סמוך לעידן. במקביל פורסם מכרז להקמתו של מאגר צופר, מאגר המתוכנן לאגור נפח של 200,000 קוב מים. לאחרונה נערך סיור קבלנים, ואנו ממתינים לפתיחת המכרז ובחירת הקבלן הזוכה לביצוע העבודות. שני הפרויקטים מקודמים ומנוהלים על ידי חברת מקורות השותפה והמבצעת של

כל עבודות הפיתוח ואספקת המים בערבה במסירות ובמקצועיות לאורך השנים.

סתיו יוצא דופן מבחינת משקעים ושיטפונות התחולל השנה. מסיכום ביניים שערך השירות ההידרולוגי לתקופת הסתיו (אוקטובר-נובמבר) עולה שבדרום הארץ מדובר בסתיו הפעיל ביותר מבחינת אירועי שיטפונות מאז 1994. מתחילת עונת הגשמים ועד אמצע דצמבר נרשמו 6 אירועי שיטפונות (שיטפון כמעט

בכל שבוע) בנחלים פארן ונקרות. תדירות כזו של אירועי שיטפונות התרחשה פעמיים בלבד: בשנת 1951 ובשנת 1994.

במהלך אירועי השיטפונות נסגרו מספר נקודות לאורך כביש 90 וכבישי גישה ליישובים ומספר פעמים לא התאפשר מעבר כלי רכב. עקב הזרימות נגרמו נזקים לשטחים חקלאיים בעידן ועיר אובות. רשות הניקוז טיפלה בתיקון הנזקים.

**גיל סלוין
מנכ"ל רשות ניקוז ערבה**

הדמייה: חברת אקולוג

הדמייה של מאגר צופר

צילום: רפי גלעדי

סיור קבלנים במיקום המיועד למאגר צופר

שינויים ארגוניים בתחום התכנון והבנייה

החודש נכנסתי לתפקידי החדש כמהנדסת הוועדה המקומית. אני מחליפה את אילנה בהגן שמילאה את התפקיד בתשע השנים האחרונות, שנים שבהן הוועדה עברה תמורות רבות, היקף פעילותה גדל ונעשתה בה רפורמה במסגרת הרפורמה בוועדות התכנון והבנייה

במשרד הפנים. אילנה הובילה את התהליכים במקצועיות והוועדה תחת ניהולה נתנה לתושבים מענה יעיל, מקצועי, ענייני וראוי לכל שבח.

עד כה מחלקת פיתוח ובינוי והוועדה המקומית היו שתי מחלקות נפרדות, עם ממשקי עבודה רבים. עם כניסתי לתפקיד כמהנדסת המועצה, אוחדו שתי המחלקות והן כעת שתי יחידות הפועלות תחת מחלקת הנדסה. מחלקת הנדסה כוללת את הוועדה המקומית לתכנון ובנייה, מחלקת בינוי ומחלקת פיתוח ועוסקת

בכל תחומי התשתיות והבינוי מהשלבים הראשוניים ועד לסיומו של כל פרויקט. אני בטוחה שהשינוי יעיל את העבודה של היחידות השונות ויאפשר מתן שירות טוב ויעיל למושבים ולתושבים. אנחנו לשירותכם.

כרמל הר-גמליאל
מהנדסת המועצה

בין השיטין

פרויקטים חדשים של בוגרי תוכניות בערבה

קבוצת בוגרות ממכינת ערבה-פארן מקדמת בחודשים האחרונים יוזמה של הקמת חממות קטנות לגידול ירקות בתוך כפרי נוער ובתי ספר בפריפריה במטרה להפוך את החממה למרחב עבודה חינוכי עבור המוסד שבו היא מוקמת. החממה הראשונה נבנית בכפר הנוער 'נרדים'

בערד, ולאחר ההקמה היא תתופעל באופן שוטף על ידי כפר הנוער יחד עם בוגרי המכינה.

מפגש בוגרים של פרויקט עבודה עברית: בדצמבר התקיים לראשונה סוף שבוע משותף לבוגרי תוכנית 'עבודה עברית' בערבה. כ-150 בוגרים התכנסו ב'גמליה' למפגש, פעילות וחזרה לנופי הערבה. היוזמה להתכנסות הגיעה ממספר בוגרי התוכנית והם אלו שהפיקו את המפגש. רבים מבוגרי תוכנית עבודה עברית חשים שייכות גדולה לערבה ורואים את עצמם חוזרים לגור בה (כבר היום עשרות מבוגרי התוכנית גרים

בערבה) בעקבות החשיפה שקיבלו לערבה ואנשיה במהלך השתתפותם בתוכנית.

מנהיגות גאה: יואב עצמוני, בוגר מחזור ב' של המכינה בחצבה, מוביל הקמה של תוכנית ארצית המקדמת הצמחת מנהיגות מן הקהילה הלהט"בית לצעירים הנמצאים בעיצומה של שנת מכינה או שנת שירות. מדובר בתוכנית שתתקיים לאורך תקופת שנת השירות והמכינה ובמסגרתה יפגשו המשתתפים לסדרה של מפגשים שיעסקו בהעצמת הזהות הלהט"בית ועל מנהיגות גאה. הפרויקט שואף להוות עבורם קרש קפיצה משמעותי ולהגביר את יכולתם להשפיע על עתידה של החברה הישראלית.

עוטפים את העוטף: ביוזמת קבוצת חניכים מהמחזור הנוכחי במכינת ערבה-פארן ובשיתוף קק"ל, מועצה אזורית אשכול ומועצת המכינות, מתוכנן להתקיים ב-24 בינואר 2019 יום שיא של מאות חניכי מכינות, ש"שנים ותנועות נוער בעוטף עזה שבמרכז עבודות שיקום ב"ער בארי שנפגע משמעותית מן השריפות בחודשים האחרונים כתוצאה מ'טרור העפיונים'. האירוע יתחלק לשני חלקים - בבוקר עבודות ביער בארי בהנחיית אנשי קק"ל ואחר הצהריים פסטיבל לתושבי העוטף אותו יפעילו חניכי המכינות וש"שנים.

אנו גאים מאוד בעשייה וביוזמות של חניכינו ובוגרנו לקידום חברה ישראלית טובה הרבה יותר.

אבישי ברמן
מנכ"ל עמותת בין השיטין

צילום: נדב טורי

מפגש בוגרי עבודה עברית

שותפות ביחד ערבה אוסטרליה

קשרי גומלין ואירוח משלחות נוער

אחת המטרות העיקריות של שותפות ביחד - ערבה אוסטרליה היא לחזק את הקהילות היהודיות בארץ ובעולם על ידי יצירת מחויבות וקשרים משמעותיים בין חברי הקהילות, זהות והבנה תרבותית בין יהודים בישראל ובני גילם ברחבי העולם. אנו קוראים למהלך "קשרי גומלין" - שבמהותם מכוונים ליצירת קשרים חברתיים אישיים וארוכי טווח בין הקהילה בערבה לקהילה היהודית באוסטרליה בדגש על עשייה משותפת.

לפני כשנה החלה משלחת נוער 2018 את דרכה. במקביל ללימודים, חוגים ופעילויות תנועה הם השתתפו בסמינרים וסדנאות שמטרתם הייתה להכין אותם להיות שגרירים של הערבה במהלך שהותם באוסטרליה. המשלחת שהתה בקיץ האחרון באוסטרליה ועשתה חיל. ביחסי גומלין, כמו ביחסי גומלין, אנחנו קוצרים את הפירות של ביקורם, ובחודשים האחרונים אירחנו בערבה 7 קבוצות של נוער יהודי ציוני שבחרו להגיע ולהכיר את הערבה. כחלק מהמסע של הנוער האוסטרלי בארץ, יש להם שבוע שבו הם יכולים לבחור אם להתנסות בגדנ"ע, לצעוד בשביל ישראל, להתנדב בפנימייה ועוד - הם בחרו להגיע אלינו לערבה.

בספטמבר התארחו בערבה קבוצת "הנני" למשך 62 ימים. "הנני" היא תנועת נוער ציונית המקיימת תוכניות לעידוד בני נוער להשתלב במסגרות חינוכיות ומפתחת מנהיגות נוער יהודית. בהובלתה של צביה פרידמן, רכזת האנגלית של בית הספר היסודי שיטים, הם התנדבו לסייע וללמד בשיעורי אנגלית. ההדים

צילום: היא-לי בלוך

חג מעלות משותף ערבה אוסטרליה

מאנשי הערבה, ולסיום טיול, בישולי שדה ולינה בשטח תחת כיפת השמיים. בשיחת הסיכום של קבוצת "הנני" צינה אחת הבנות שההתנדבות בבית הספר הייתה המשמעותית ביותר עבורה, בכל שהותה בארץ (8 חודשים). מתנדב אחר ציין שברצונו לחזור לערבה ולהשתלב בפעילויות של השותפות בקהילה.

"...כבר אמרתי לאבא שלי בטלפון, שבחודש ספטמבר, כשכל המשפחה מגיעה לישראל, אנחנו חייבים לחזור ולבקר בערבה..." אמרה לנו אחת מחברות המשלחת הנוער מביאליק. תודה לכל השותפים בתהליך, מהחשיבה על תוכן הפעילות ועד תיאום ההדרכה המתאימה, שילוב ההסעות, מעורבות צוות החינוך ושיתוף הפעולה של אנשי התיירות.

היא-לי בלוך
מנהלת השותפות

לעבודתם בכיתות היו טובים מאוד. באוקטובר אירחנו למשך 3 ימים בערבה את "סמינר הסיכום" של כלל תנועות הנוער היהודיות מאוסטרליה שכלל כ-130 בני נוער. כחלק מהפעילות הובילו חברי משלחת הנוער 2018 מסע "חג מעלות" שבסופו הודלקה כתובת אש: ARAVA-AUSTRALIA 2018. בדצמבר אירחנו 3 קבוצות, מבתי הספר היהודיים באוסטרליה: ביאליק, קינג דיוויד והר הצופים. התלמידים באו לפגוש את חבריהם ממשלחות הנוער, להכיר את שאר הקהילה ולחוות את הערבה.

האוסטרלים התארחו בבתי התלמידים. הם חוו מגוון רחב של פעילות בכל תחומי העשייה והעיסוק בערבה: התנדבות בגני הילדים במושבים, במסגרת פרויקט "גנים תאומים", התנדבות בביה"ס היסודי, שיפוץ מתחמי הפנאי בחצר בית הספר, השתלבות בסדנת עבודה במרכז "כמה שצריך", פעילות משותפת עם התלמידים, עבודה בחממות, הרצאות וסיפורים

קהילת הערבה משתתפת
בצורה של משפחת קלופ
על מותו של

קורן קלופ ז"ל

יהי זכרו ברוך

צילום: גלעד לבני

שמים את הערבה על המפה

כנס חקלאי

יום רביעי | 30.1.19 | תחנת יאיר-מרכז ויידור
במסגרת אירועי היום הפתוח בערבה

10:00 התכנסות וברכות

ד"ר אייל בלום – ראש המועצה האזורית הערבה התיכונה
שמוליק פרידמן – מנהל מו"פ ערבה תיכונה וצפונית-תמר

10:10 מחסורי מים במזרח התיכון, היבטים גלובליים ומקומיים – פרופ' אורי שני

10:50 חדשנות בפיתוח מוצרי מזון – שף רון ביאלה, יזם קולינרי

11:30 הפסקה

11:45 ישראל במזרח תיכון סוער (התייחסות למובלעת צופר) – ד"ר גיא בכור, מזרחן, משפטן והיסטוריון
הוקרה לעמי אוליאל – לשעבר מנהל מרחב דרום של קק"ל, יו"ר יוצא מו"פ ערבה תיכונה וצפונית-תמר

13:00 הפסקה

13:15 טקס הענקת מלגות מטעם הקרן ע"ש יאיר גוראון

14:15 AICAT Conference *- Water security Challenges & solutions

* הכנס יתקיים באנגלית

הכניסה חופשית | ייתכנו שינויים בלוח הזמנים

לפרטים נוספים | www.aravaopenday.co.il | 08-6592229 | michalz@arava.co.il

אבק כוכבים

צופית לזראה

בשיעור ג'אז בשנות השישים

אוסף פרטי אביבה פז

לאחרונה שוב עלה שמה של אביבה פז לכותרות הבידור בישראל, כאחת מכוכבות הפרסומת "הקרב על המילקי". זה קרה כי בכמה מדורי תרבות וכלכלה ציינו 40 שנה לצאת המעדן האהוב. אבל אנחנו כאן בערבה, לא היינו זקוקים לתזכורת. אביבה פז מתגוררת איתנו בערבה כבר כמעט 20 שנה, יוצרת ללא הפסקה, ואת ניסיון העבר העשיר שלה היא מנצלת כדי לחנך את דור הכוכבים הבא, שהיא מקווה שיצא ממש מכאן, וממשיכה לבסס את קבוצת התיאטרון הקהילתי 'ערבה'. נפגשתי עם אביבה לראיון על חיי "הזוהר", על המעבר לערבה ועל היצירה המתמשכת שלה, ללא התחשבות במקום ובגיל ואולי דווקא בגללם.

עפרה פוקס. "בלהקה לא רק שרנו, עשינו גם מערכונים וריקודים, ושם בעצם הבנתי שאני אוהבת את הבמה ולא רק את הבלט הקלאסי. הבלט היה לי קל, לשחק בתיאטרון היה אתגר, לשיר היה אתגר, ואני רציתי את האתגר".

משם המשיכה אביבה ללהקת כרמון, איתה הגיעה שוב לניו יורק ונשארה ללמוד בבית הספר למשחק של לי שטרסברג. לאחר חזרתה ארצה שיחקה בתיאטרון ובקולנוע בתפקידים שונים ומגוונים. בשנים אלו, תוך כדי העשייה, הכירה אושיות בידור ישראליות כמו אורי זוהר, אפרים קישון, גילה אלמגור, זהרירה חריפאי, ניסים עזיקרי, זאב רווח ועוד רבים אחרים. "היינו כולנו קולגות, היינו יושבים יחד בבתי קפה, היינו יושבים יחד על גג הבית. אהבנו אחד את השני מאוד והיה פרגון שהיום קשה למצוא בתעשייה". כשאני שואלת אותה

היא תפרה לה שמלה להופעה ולימדה אותה לרקוד. היא לקחה אותה לבמות שונות בחיפה עליהן פיזזה כילדה מוכשרת. באחת ההופעות ראתה אותה גרטרוד קראוס (מחלוצות המחול המודרני בישראל) והציעה לה לבוא ללמוד אצלה. כך מצאה את עצמה אביבה נוסעת פעם בשבוע מחיפה לעין הוד ללמוד אצל מי שנחשבה הגדולה מכולן. קראוס הייתה זו שהמליצה עליה ל-New York City Ballet ומגיל 14 עד 17 למדה אביבה בניו יורק. על התקופה ההיא מעידה אביבה "שם קיבלתי לכל החיים את הדיסציפלינה והכבוד לבלט הקלאסי".

את שירותה הצבאי עשתה בלהקת פיקוד מרכז שלטענתה התקבלה אליה אחרי "שעשיתי להם כמה סיבובים על הבמה והנפתי רגליים גבוה". שם גם הכירה את צדי צרפתי ואת

אם מישו שאינו מכיר את אביבה, היה רואה אותה נכנסת לפגישה שלנו, הוא היה יכול בקלות לחשוב שמדובר בכוכבת על שאינה מודעת לסביבתה. אישה עם מעיל פרווה, תיק מוזהב ומשקפי שמש על עיניה בתוך המבנה. אך האמת היא שהמעיל נקנה בשוק, התיק עשוי פלסטיק ומשקפי השמש נועדו למנוע את הרגישות לאור שמגיעה עם הגיל. כן, זהו סיפורה של אביבה. מטעה מאוד. רק כשמכירים אפשר לדעת שאת אבק הכוכבים היא השאירה מזמן אי שם במרכז הארץ, והיום היא בוחרת בכל יום מחדש ליצור בתוך האבק וחולות המדבר.

כדי לנסות להתחיל להבין את הפרסונה ואת

בלהקה לא רק שרנו, עשינו גם מערכונים וריקודים, ושם בעצם הבנתי שאני אוהבת את הבמה ולא רק את הבלט הקלאסי. הבלט היה לי קל, לשחק בתיאטרון היה אתגר, לשיר היה אתגר, ואני רציתי את האתגר

צילום: אוסקר טאובר

עם גילה אלמגור בפיתור פן

התשוקה שלה ליצירה, חייבים בכל זאת לחזור קצת לאחור ולסקור את ההיסטוריה האישית שלה. אך אם יש משהו שאביבה אינה חזקה בו זה תאריכים, ולכן הדברים המובאים כאן אולי לא יהיו מדויקים בסדרם; היא נולדה כאביבה פייביס לאב יקה ולאמא צ'כוסלובקית ששרדה את השואה. אמה הייתה זו שהביאה לתחילת הקריירה שלה כרקדנית. כבר בגיל 4

חיים. אני ממש מבצעת 'אימפרוביזציה' על הדף ומתוכה יוצאים חיים שלמים. זה סוג של מדיטציה בשבילי", היא אומרת.

כשאני שואלת אם לא חששה מהמעבר החד הזה מלב תל אביב לערבה הרחוקה, עונה אביבה: "תמיד ידעתי שאני אוהבת את המדבר. המקום הזה נותן יותר זמן, והשקט מאפשר גם שקט של מחשבות ופניות ליצירה. הוא מאפשר הסתכלות פנימה והגעה לכוח הפנימי, לאהבה שמובילה ליצירה".

מאז שהגיעה לערבה ועד היום הספיקה אביבה להדריך קבוצת תיאטרון נוער, ללמד אימפרוביזציה כבר כמה דורות של רקדניות ולהיות שותפה בהקמת תיאטרון 'ערבה' - תיאטרון קהילתי הפועל בתמיכת משרד התרבות. אני מנסה להוציא ממנה כמעט בכוח מהו התחום שהיא הכי אוהבת, ונתקלת בחיך: "אני זוכרת שקיבלתי לראשונה כילדה מערכת סטריאו ואת התקליט של 'מפצח האגוזים'. הייתי רוקדת ואחר כך בוכה מהתרגשות. הריקוד הוא בנפש שלי ומשם באים כל הדברים האחרים, הציור, התיאטרון. כי בעצם הכול יחד זה אחד, וזה אותו דבר - זו היצירה. העבודה בבית הספר למחול החזירה אותי לעולם המקורי שלי. תלמידות שלמדו אצלי חזרו אפילו ללמד כאן, אז אני מרגישה שגידלתי כבר דור שלם. בתיאטרון אני מרגישה שהבימוי זה הדבר שהכי מחיה אותי. זה מאפשר לי יצירה, דמיון, התפתחות. תיאטרון 'ערבה' מעסיק אותי במחשבות עם המון תשוקה, אני חושבת על העשייה שלנו ומביימת בראשי ביום ובלילה. זה מרגש אותי לראות את האהבה הגדולה שיש לאנשים באזור הזה ליצירה, לרגש, ללב. זה גם מדהים אותי לראות כמה כישרונות יכולים להיות במקום כזה קטן. אני כל כך גאה להיות חלק מההקמה של התיאטרון שעליו חלמתי כל כך הרבה שנים. אי אפשר שתהיה קהילה בלי תיאטרון מקומי". אז אני מבינה מהשיחה שאין תחום אהוב

עטיפת תקליט של שוקי ואביבה אוסף פרטי אביבה פז

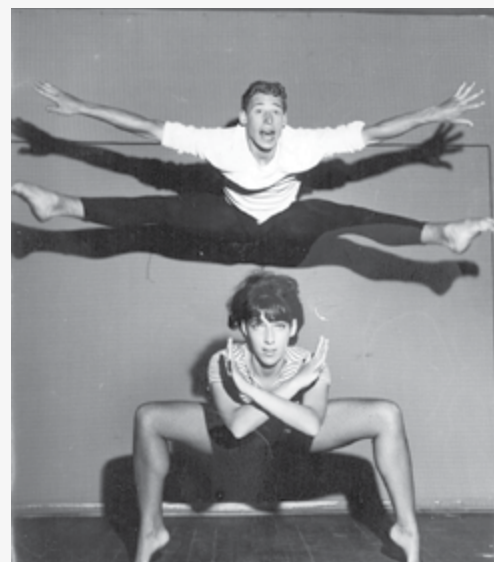
כל חייה. זו האמונה שגרמה לה לנסות לרקוד בלי בושה כילדה, זו האמונה שגרמה לה לנסות להתקבל ללהקה, זו האמונה שהובילה אותה לאהבות הגדולות שלה, וזו גם האמונה שליוותה אותה תמיד סביב בנה דן, שמתגורר במוסד שיקומי בבאר שבע ועליו אומרת אביבה בערגה: "דן הוא המתנה הכי גדולה שקיבלתי בחיים והקושי הכי גדול שקיבלתי בחיים. אני אומרת עליו תודה בכל יום, ומבכה על כך שאני לא יכולה לעזור לו יותר".

לאט לאט חזרה אביבה לעבוד בקולנוע ולאחר מכן בתיאטרון הרפרטוארי, בהם קיבלה מגוון של תפקידים עד סוף שנות ה-90. אחר כך נעלמה מאור הזרקורים התל-אביבי.

כאן מתחיל סיפורה בערבה. לכאן הגיעה לראשונה לאחר שחברים משכבר הימים (נתי וגיד) המליצו עליה למנהל המתנ"ס דאז. אביבה הייתה מגיעה בכל שבוע בטיסה כדי ללמד קבוצת נוער בחוג דרמה. "זו קבוצה שאני מאוד גאה בה. כולם עוסקים עד היום בצורה זו או אחרת בתיאטרון או בקולנוע ואני

כשאני רואה אדם אני רואה את התנועה שלו ודרך זה אני יכולה להבין הכול; מה עובר עליו, מה כואב לו. דרך זה אני מנחה. תרגילי אימפרוביזציה נותנים ביטחון להפעיל את הדמיון. וזה חשוב לא רק במחול ולא רק בתיאטרון, זה חשוב בחיים

מרגישה שיש לי חלק חשוב באהבה שלהם לתחום". בהמשך הציעה לה אורנה מלכה, מנהלת בית הספר למחול, עבודה קבועה כמורה לאימפרוביזציה והמעבר לערבה נראה הדבר הטבעי לעשות. מה גם שבמרוצת השנים היא התאהבה לא רק במקום, אלא גם בשאול שובל, שלימד בזמנו תיפוף, והשניים החליטו שהזוגיות הזו היא הדבר הנכון עבור שניהם. אביבה ושאול עברו להתגורר יחד בבית בספיר, אותו ניתן לזהות בקלות לפי הדלת היפה הצבועה בגווני כחול, שמשקפת אומנות נוספת שאביבה כל כך אוהבת - ציור, או כמו שהיא מכנה זאת, הציור האינטואיטיבי. ביתה הצנוע מלא בציורים פרי מכחולה ומשפטים מלאי השראה מתנוססים מכל עבר. "אני אוהבת לצייר כי כשאני מציירת גם הדף מתמלא

דני בן ארצי ואביבה צילום: אוסקר טאובר

אם הם הרגישו באותה תקופה את החשיבות במעשיהם, את אבני הדרך שהם מציבים בתרבות הישראלית, היא עונה: "לא הייתה לנו הבנה באותו זמן שבונים תרבות, פשוט עושים מה שאוהבים וזה יוצר תרבות. רק בדיעבד הבנו את המשמעות של הדברים".

באותה תקופה הכירה אביבה גם את משה אפרתי, שהיה לבעלה הראשון ולאבי בנה, דן. מעט אחרי שנולד דן, נבחרה אביבה לככב במחזה "שיער", שם הכירה את שוקי לוי. השניים התאהבו ופצחו ברומן סוער שהוביל להקמתו של הצמד "שוקי ואביבה" שכבש את אירופה בשנות ה-70. במשך 7 שנים הסתובבה אביבה עם שוקי על הבמות הגדולות ביותר באירופה. הם זכו בפסטיבל ימהא בטוקיו, הופיעו בהיכלים גדולים כמו לה סקאלה דה מילאנו ותקליטיהם נמכרו במיליוני עותקים. "בצרפת הרגשתי כאמת מהי כוכבות", אומרת אביבה. "שם לא היה מקום שהייתי עוברת בלי שיוזו אותי, הסתובבנו במקומות הכי זוהרים והתייחסו אלינו כאל גדולי האומנים. החזרה לארץ הייתה קשה ביותר, כי כאן בארץ החיים המשיכו בלעדינו. חברים שלי המשיכו לגדול בתעשייה ואני הייתי צריכה להתחיל הכול מהתחלה".

אחרי 7 שנים התפרק הצמד, ואביבה מצאה את עצמה לבד עם בנה דן כאן בארץ. הנחיתה הייתה לא קלה אבל אביבה המשיכה להאמין. כשהעליתי את הרעיון שאולי היה עדיף לה להישאר בארץ ולא להיסחף אחרי שוקי, היא אומרת בלי להסס: "אין לי חרטות. השנים בצרפת היו מתנה גדולה עבורי למרות הקושי בחזרה. טעמתי דברים נפלאים שאולי לא הייתי טועמת אחרת".

האמונה הזו, שהכול לטובה, מלווה את אביבה

צילום: צופית לזראה

אביבה בשיעור תיאטרון

וחוץ מזה, לפעמים אני גם עובדת במרכז. אם רוצים אותי לתפקיד מסוים, אני נוסעת לכמה ימים. זה פשוט הולך ונהיה יותר קשה".

כן, אביבה כבר לא נערה צעירה, היא חגגה לא מזמן 75. ניכר שהגיל מתחיל להשפיע עליה פיזית וכשאני מציינת זאת היא אומרת: "הגיל מטריף. הגוף לא אותו דבר ולא תואם את התחושה הצעירה של הגוף. פתאום מושך הגב, פתאום כואבת הרגל, השמיעה פחות טובה, ואני שכל כך אוהבת לרקוד, פתאום מוגבלת. אבל שלא תטעי, אני לא אעשה שום טיפול אנטי אייג'ינג. לא רוצה שיזריקו לי כלום ולא שימתחו לי שום דבר. עבדתי קשה על כל קמט שקיים וזה לא מה שמפריע לי. אני פשוט מסתכלת כל בוקר במראה ואומרת לעצמי: I love you, אביבה". שלא תתנו לאמירות שלה על הגיל והמוגבלות שבאה איתו לבלבל אתכם - עד היום אביבה יכולה להניף את רגלה מעלה מעלה, כאילו לא היה גיל ולא כאבים ולא עברו השנים. אולי אחרי שהיא תרים את הרגל היא תתלונן על הגב, אבל החיוך יישאר על הפנים והיא תלך לביים עוד הצגה או שתיים.

כמעט בסוף הריאיון, כשאני שואלת בחצי חיוך לאן פניה מועדות עכשיו ואם לשאול אותה איפה תהיה אביבה עוד 10 שנים, היא צוחקת צחוק קטן ועונה לי: "למה לא? בוודאי! יש לי חלום לקנות את הבית שלנו, לבנות לי סטודיו, ללמד בו תיאטרון וציור. מקווה רק להיות בריאה ולא לסבול ולהמשיך ליצור וליצור וליצור".

קשר איתם הפכו להיות משפחה. גם כל האנשים שאני עובדת איתם, התלמידים, ההורים - כולם משפחה. החברים שלי שנשארו במרכז (ועוד חיים) ועדיין עובדים, מקנאים בי על שאני חיה בערבה, על הזוגיות שלי ועל השקט שיש לי. אני חושבת שהם מחזיקים מעמד בכוח, במאמץ

החברים שלי שנשארו במרכז (ועוד חיים) ועדיין עובדים, מקנאים בי על שאני חיה בערבה, על הזוגיות שלי ועל השקט שיש לי. אני חושבת שהם מחזיקים מעמד בכוח, במאמץ גדול. אני לא מרגישה שאני מחזיקה מעמד בכוח. אם יש אצלי מאמץ, הוא פיזי, לא נפשי!

גדול. אני לא מרגישה שאני מחזיקה מעמד בכוח. אם יש אצלי מאמץ, הוא פיזי, לא נפשי!

צילום מסך מתוך כתבה של הטלוויזיה הקהילתית

שיעור בבית הספר למחול ערבה

יותר, אבל מנסה בכל זאת להבין במה אביבה מגדירה בעצמה שהיא הכי טובה, ודווקא לשאלה זו היא מספקת לי תשובה מאוד ברורה: "באימפרוביזציה. לא משנה אם במחול או בתיאטרון. אני מרגישה שאני מודרכת מלמעלה בזמן מפגש. ברור לי שיש מי שיגידו שזה נשמע משוגע אבל ככה אני מרגישה, שמישהו מכוון אותי מה לעשות. כשאני רואה אדם אני רואה את התנועה שלו ודרך זה אני יכולה להבין הכול; מה עובר עליו, מה כואב לו. דרך זה אני מנחה. תרגילי אימפרוביזציה נותנים ביטחון להפעיל את הדמיון. וזה חשוב לא רק במחול ולא רק בתיאטרון, זה חשוב בחיים. אני מנסה תמיד בשיעורים להפעיל אצל האנשים רגשות חיוביים, לטפס למעלה, ליצור ולא לפחד. להרגיש אחד את השני שזה חשוב מאוד לעבודה קבוצתית וזה משריש אצלם עומק. אותי זה מרגש עד כדי כך שגם אני יוצאת במחולות". בשלב הזה היא מוציאה כרטיס ברכה קטן שקיבלה מתלמידה ואומרת לי שמבחינתה זאת התעודה האמיתית המשמעותית בשבילה. שום תעודה פורמלית משום מוסד רשמי לא תשווה בעיניה לכרטיס הקטן הזה שבו כתוב: "...מרגש אותי להסתכל אחורה ולהבין שלימדת אותי כל כך הרבה דברים שיישאר אצלי בלב ובגוף בזכותך... הבדים, הכיסאות, המוזיקה המיוחדת... השיעורים שלך הם שיעורים שאין באף מקום, אבל אני מרגישה שאני לוקחת אותם איתי..."

אחרי כל הדברים האלה, אני חושבת שאני כבר יודעת את התשובה לשאלה הבאה, אבל בכל זאת אני בוחרת להציף את הנושא ושואלת את אביבה אם היא לא הייתה מעדיפה להמשיך לעבוד במרכז ולהמשיך להיות חלק מהתעשייה. על כך אביבה עונה לי: "קודם כול, ממש לא. אני מרוצה מאוד מזה שאני חיה כאן. אני גם מרגישה מאוד קשורה לקהילה המקומית פה. אנשים שלא הייתי חושבת אף פעם שיהיה לי

הזמן הזהוב

גילי וליבק במסע אל הפאבים הסודיים של הערבה

מצוידים בכובע גרב, אגדות אורבניות ושמועות עקשניות על פאבים סודיים ששוכנים להם בין נופי המדבר, יצאו כתבינו בלילות דצמבר הקרים לתור את הערבה ולפענח את סוד קסמו האפל של המשקה הזהוב שעושה לנו טוב. המסע אחר כוס הבירה האולטימטיבית.

Rusty Goat בעידן

צללית אפלה חמקה בין אורותיהם של פנסים הרחוב שהבהבו באור חיוור, צפרדעים לא קרקרו, כלבים לא נבחו, חתולי הרחוב נאלמו דום. תנומה כבדה, עמוקה נפלה על חברי המושב באותו לילה קפוא של ראשית החורף, כך מספרת האגדה. מתוך הקור והחשיכה הוא הגיח, חלוד וגמלוני, קלשון בימינו, חיוך מוזר על שפתיו וזקנו המדובלל שלוח קדימה בגאון, חצה את הכביש ונעמד לנצח ליד ביתם של עדי וינון ודיר העיזים שניצב בקצה בתרונות החוואר.

טוב, יש כנראה עוד כמה גרסאות לאופן שבו

ומאין מגיעים כל החבר'ה האלו שמתחלפים כבר עשר שנים, קיץ וחורף, אבל נשארים תמיד צעירים, מאין הבירה והאוירה המיוחדת (לעדי וינון יש אגב גרסה משונה משלהם, איך הגיע התיש ואיך הקימו הם את הפאב, אבל אני מעדיף כאמור את גרסתו של התיש). בשנים הראשונות, מספרת עדי, הגיעו אל הפאב ותפעלו אותו בעיקר המתנדבים שעבדו אצלם במשק באותם השנים. עד מהרה פעל ה"בלנדר" של הערבה את פעולתו והשמועה על הפאב עשתה לה כנפיים. אל המתנדבים נוספו בני המושב הצעירים, סטודנטים מהמו"פ וצעירי "עבודה עברית".

הגיע ה-Rusty Goat אל חיינו, אבל זו נראית לי משום מה, היפה והאמינה מכולם.

רוחם הטובה של בעלי הבית ואהבת האדם שממלאת את כותלי ביתם, פגשו את הצורך האנושי בחברותא וכך התקבצו להם לימים, יש מאין, כמה שולחנות וספסלים בחצר המשק, סביב דמותו הכריזמטית של התיש שהוסיף להחליד בגאווה, גבו אל בתי המושב ופניו אל החווארים שמהם הגיע, וכך גם נולד במשק עפאים הפאב של ימי שלישי בעידן, מוסד מיתולוגי שיש לו חיים משלו ונעורים נצחיים אבל אין לו "בעל בית". עדי וינון שהגיעו עוד לפניו (לפני התיש החלוד) אל המושב מספרים שגם הם לא ממש מבינים איך זה קורה, איך

גילי וליבק

צילום: אלכס ליבק

צילום: אלכס ליבק

יותם בן אליהו בקרון ה-MidBar

מצויד בידע עדכני על אלכוהול ושתייה מתגלגל יותם ברחבי הערבה ומשנה כמו זיקית את אופי הבר והאווירה: מבר צבעוני ואופנתי במיקום משתנה במסיבות ערבי שיש, למאורת שתייה שכונתית ואפלה בלילות השבוע במושבים, והדובדבן שבקצפת: מועדון שתייה ואווירה משפחתי בשבתות בג'בל חופירה וליד הסכר של עין יהב (הלוקיישן המועדף על יותם).

ביום שיש קצת לפני אחת עשרה מגיע יותם עם הבר הנייד למסיבה של החבר'ה מעבודה עברית ברחבה שלפני סכר חצבה. יחד עם רותם הברמנית שותפתו למיזם הוא די בודד על הרחבה הריקה, מארגן את הבר, ולמרות שהוא מתרוצץ כמו שד, מסדר בקבוקים וברזי בירה, מציב גנרטור ומותח כבלים, העסק נראה רדום, קר ומוזר. קצת ברחמים אני מספיק לגלגל איתו שיחה קצרה לפני שסובארו חבוט מתגלגל לו ונעצר, וממנו surprise surprise, יוצא מספר לא הגיוני בעליל של ברנשים וחתיכות, חייכנים צעירים ואנרגטיים. הם מחליפים כאפות וברכות. בזריזות ועמלנות מייצבים בזנ"טים, מציבים תאורה צבעונית ושוכרים משטחים - מדליקים אש בחביות מפויחות כמו אלו של ההומלסים בניו יורק. פתאום מגיעה עוד גרוטאה, ועוד אוטו ועוד אחד, דלתות ובגאז' נפתחים ואת הרחבה שעמדה עד לפני רגע בשיממונה מציפים המון צעירים. מתקבצים עם כוסות בירה סביב האש בחביות, מוזיקה נעימה, אור צבעוני וצלליות ארוכות מטיילות בין מצוקי החוואר, פלרטוטים, אנרגיות וקסם מוזר באוויר.

אני נצמד לכוס הוונישטאפן ומביט ביותם שמלהטט בין כל משימות הבר, כוסות הבירה, בקבוקי היין והאנשים הצעירים, כדג במים. הלילה הקפוא עוד צעיר אבל לגימה ועוד אחת והבירה עושה את שלה, מזל שעפרי וגלית באו איתי כי את הדרך הביתה אני מתחיל כבר לשכוח.

המשך בעמוד הבא

חייזריים בין בני התשחורת, איכשהו אנחנו מרגישים מאוד בנוח במיוחד אחרי שבקבוק בירה מגיח משום מקום. לא הרבה אני מבין בבירה אבל יש לה לבירה הזאת מין טעם מחשמל. זה המיקס המיוחד של ה-Rusty Goat שאוויר הלילה הקר נמזג בו לתחושת החופש המשכרת של אנשים צעירים בראשית חיייהם הבוגרים - Rusty Goat: Genuine - Made in The Arava.

הלוחש לכוסות

Made in the Arava, אם יש מישהו שעליו ניתן לומר את המילים האלו זה בטח יותם בן אליהו (השם בהחלט מחייב). לפני שישים שנה כשהקימו כמה נערים ונערות "חשופי מרפקים וברך" את עין יהב, עמד סבא שלו

למרות שבגילנו המתקדם נראים אלכס ואני קצת חייזריים בין בני התשחורת, איכשהו אנחנו מרגישים מאוד בנוח במיוחד אחרי שבקבוק בירה מגיח משום מקום

בראשם, חולם ומגשים - והילד הוא כבר דור שלישי למתייבשי הערבה. ליותם הצעיר (24) יש הרבה ציפורים בראש וחלומות אחרים: כמה שנים אחרי הצבא, חמוש בחיך, זקן קצר ואנרגיות טובות הוא נטש את הפאב השכונתי שלו בפלורנטין ובא לפזר אווירה ואדי אלכוהול בערבה. את הבר המתגלגל והמקסים שלו הוא בנה על גבי עגלה. הוא נודד איתו ממקום למקום כמה פעמים בשבוע, ויש בו כל סוגי האלכוהול שאפשר לחשוב עליהם כולל שלושה סוגי בירה מהחבית (וכלל בירה ווינשטפן שראויה לטעמי האישי להתחרות על תואר משקה האלים).

בלילה קפוא של סוף דצמבר בוערים גזעי איקליפטוס בתנור עצים שאלתר מסגר יצירתי מדוד שמש. על הכביש ההיקפי של המושב נעצרות מדי פעם מכוניות, ואנשים צעירים יוצאים מהן מחויכים, חלק מגיעים ברגל, מתיישבים סביב שולחנות מאולתרים או ליד התנור, ברנשים וחתיכות: מעילים, כובעי גרב, צעיפים, זקנים, בירות, עברית, אנגלית. רוב החבר'ה ישראלים צעירים: "עבודה עברית" וכמה בני מושב, יש גם סטודנטים מקניה, אוסטרליה וגרמניה. מעניינים במיוחד הם השכירים מעין יהב, עידן וחצבה, רובם הגיעו ישיר מהעבודה במסגרות או במשקים חקלאיים, להם אין שיוך ארגוני (כפי שנוהג לומר דובר צה"ל), כל אחד והסיפור שלו, כל אחד והשריטה או הקול הזה הפנימי שהביא אותו לערבה, לסוף העולם. אני שמח לפגוש את א' שמגיע בג'פ חבוט מהמאהל בעין חצבה. אני זוכר אותו עוד מאז שרץ בין העיזים כשהיה ילד קטן והוא גדל להיות איש. יש לו צחוק טוב בעיניים וזקן בין לאדן סטייל. מאחור רוקח "שהגיע לעבודה בחקלאות ישר מחופשת השחרור, יין חם יחד עם סטודנטית נחמדה מאוסטרליה. אלכס מתרוצץ עם המצלמה חסר מנוחה, ובעיניו אני מזהה כבר את קורת הרוח של צייד שמצא את טרפו - באמת לוקיישן נהדר לצילומים.

ירח כמעט מלא מאיר את עצי הדקל ואת פני האנשים בצבעים חמים ואפלים. למרות שבגילנו המתקדם נראים אלכס ואני קצת

צילום: רועי גלילי

Rusty Goat

מופה חצבה

יש לי סימפטיה. כמו מאיר ויזלטיר גם לי יש סימפטיה: לאנשים שמתאמצים ולאנשים שמתעקשים, אבל בעיקר יש לי סימפטיה לאנשים שמעזים (בערבה). אדיר ואביה שהחליטו "לקחת" את ה"מופה" - מעיזים. ה"מופה" (איזה שם קולי!) הוא מוסד ותיק בערבה, מועדון שיש לו קילומטראז' מכובד של עליות ומורדות והחליף כבר הרבה ידיים והרבה מצבי צבירה. לפחות חצי מצעירי הערבה, כך אומרת השמועה, איבדו כאן את בתוליהם האלכוהוליים עם בקבוק של גולדסטאר או פחית של "מכבי". הרבה הופעות נהדרות יצאו לראות בו והמון אלכוהול זרם בין קירותיו, הקירות שטווחו ממש לאחרונה ובכל זאת יודעים, כך נראה לי, לספר משהו מהסיפור הזה.

"כל כך צעירה וכבר על מדים?" זה מה שעולה לי לראש כשאני מסתכל על אביה שרק השתחררה וכבר מנהלת את הפאב עם אדיר שהגיע מחולון והספיק כבר לעבוד במסעדות במרכז. אבל העסק מתוקתק היטב, הבירה קרה כקרח ויש משהו נעים ומנחם בנשנושים הטעימים ובתפיסת העולם שעומדת מאחוריהם: "תשתחררו, בואו אלינו בערב אחרי העבודה, עם החבר'ה, בלי ילדים, בלי נכדים ותעבירו איזה שעה שעתיים בראש נקי". וזה עובד, כך נראה. בערב של אחד מימי החול מגיע קהל מגוון לפאב, שמתפקד משעה אחת ועד תשע גם כמסעדה: צעירי המכינה ועבודה עברית, שכירים וחברי מושב. אדיר הוא אוהד מושבע של מכבי תל אביב כדורסל ומספר לנו על ההתרגשות באליפויות של 2005 ו-2015 ועל האכזבה מהקבוצה שמתפרקת. אפשר להחזיר עטרה ליושנה? אדיר אופטימי ומאמין שכן, וכשאני מדבר איתו נדמה לי שגם למופה המחודשת יש מאמן חדש ואופטימי שמביא איתו הרכב מאוזן: העזה ורוח נעורים

שבת מעל הסכר

צילום: אלכס ליבק

לשכוח

לאלכס יש נטייה עיקשת (שגם אני נדבקתי בה) לחפש את הרחוק והשונה, וכמה שבועות אני מחפש ללא הצלחה את הפאבים הסודיים של העובדים הזרים, תאילנדים ווייטנאמים. והנה בערב ראש השנה האזרחית צצות מאורות שתייה אפלות על המדרכות ובחצרות הבתים כפטריות אחר הגשם. רחובות עידן ועין יהב נראים קצת כמו רחוב הקוואסאן בבנגקוק: מוזיקה רועמת מהמזרח הרחוק וקרטונים על קרטונים של בירה צ'אנג ואיגל. שמחים בשיכרונם יושבים אנשים שהגיעו מקצווי עולם לערב אחד של שכרון חושים, חסרי דאגות, הרחק מטרדות הפרנסה והחיים. אחד העובדים מבחין בי וממהר להציע לי פחית של צ'אנג ואני לוגם בתודה וחושב על המשקה הזהב ועל מה שיש בו שגורם לנו לאהוב אותו כל כך, טעמו המריר והשכחה הטובה שהוא מביא איתו. קבוצה של סטודנטיות ווייטנאמיות צחקניות שיצאו מאחד הבתים, נתקלת בי. גם אצל העובדים זו בעיקר סצנה של צעירים ופתאום אני מרגיש קצת זקן, משא שנתיי כאבן ריחיים על צווארי ודאגותיי על עתיד החקלאות והערבה כבדות ורחוקות כל כך מאווירת הפסטיבל של השנה החדשה. כמה שאנחנו צריכים אותם לעיתים, את האנשים הצעירים שעובדים איתנו בשדותינו כמו את הבירה: את שמחת החיים שהם מביאים איתם ואת חכמת אי הידיעה, לא לחשוב יותר מדי, לשנות ולדעת לשמוח, לשנות ולדעת לשכוח.

ומשהו נכון, בלי היסטוריה מעיקה ובלי שדי עבר. נעים. הלכו להם הבירה והבריזר ופלטת המטוגנים, הלכו והשאירו טעם טוב, טעם של

בדרך הביתה מתעמעמת תאורת הגדר של מושב חצבה ואני חושב על הדם החדש שזורם בעורקיו של הפאב הזה ששוכן כל כך הרבה שנים בנוף חיינו, בין בתי האריזה, מוסך הטרקטורים ואיגום הכלים. חושב ומחייך.

עוד. בדרך הביתה מתעמעמת תאורת הגדר של מושב חצבה ואני חושב על הדם החדש שזורם בעורקיו של הפאב הזה ששוכן כל כך הרבה שנים בנוף חיינו, בין בתי האריזה, מוסך הטרקטורים ואיגום הכלים. חושב ומחייך.

המופה

צילום: אביה זקן

אלכס מוהיר במעבדה במו"פ

צילום: רינת רוזנברג

ברואנדה לערבה ובחזרה

חני ארנון

מאה ימים נמשך רצח העם ברואנדה. כחצי מיליון בני אדם מצאו בו את מותם. זה היה טבח מכוון ושיטתי שהתנהל על ידי הממשל כנגד בני המיעוט משבט הטוטסי בשנת 1994. אלכסנדר מוהיר, אלכס בפי כול, היה אז בן 5, והימים הקשים ההם, הם זיכרון הילדות הראשון שלו.

המשך בעמוד הבא

אלכס מקבל פרס הפוסטר המצטיין בכנס מדעי בינלאומי באוניברסיטת בן גוריון צילום: ניבה בלום

גם ולנטין שהפכה לחברה קרובה. לימים היא זו ששלחה אליי לינק וכתבה: "תראה מה קורה בישראל" (ולנטין הגיעה לערבה שנה לפניו).

ישראל הייתה אפשרות מבחינתך? מה ידעת עליה באותם ימים?

תמיד התעניינתי בפוליטיקה. לא הייתי מופתע ממה שכתבה לי ולנטין כי ידעתי שהישראלים מבריקים והערכתי את הטכנולוגיה והחקלאות. אז פניתי כדי לקבל מידע.

מה אתה זוכר מריאיון הקבלה לתוכנית?
אוהו - כמה התרגשתי. לבשתי חליפה ועניבה היה לי בטחון שיהיה טוב. אני זוכר אותך מהריאיון. התרגשתי מאוד וחיכיתי במשך חודשיים לתשובה החיובית. לא סיפרתי למשפחה על הכוונה ללמוד בישראל עד שחזרתי הביתה, רציתי לספר להם פנים אל פנים.

ואיך הם הגיבו?
הם שמחו. העיקר שאמשיך ללמוד. הם דאגו מעט - כי זו ישראל, אבל הרגעתי אותם. אבא אמר: "אתה איש גדול - בטוח שתצליח".

... איך היה המפגש הראשון שלך עם ישראל?
הפתעה! בהתחלה הופתעתי מהמרחק הגדול מתל אביב לערבה, יותר משלוש שעות, שהרגישו יותר. הגעתי בלילה. ההפתעה השנייה חיכתה בבוקר כשראיתי את הסביבה, את המדבר. היו לי סימני שאלה - אם בחרתי נכון. ועוד משהו, הייתי בטוח שהאנשים בישראל דתיים. אתם יהודים שגרים בישראל - ארץ הקודש - הופתעתי לגלות שלא.

איך אתה רואה אותנו כקהילה?
המושב, זו תופעה מיוחדת. יש פה שמחה של ביחד. זה יפה איך שאתם חוגגים יחד, העזרה ההדדית זה משהו שמאוד בלט פה. זאת

עד לחיים החברתיים בה. למדו איתי כל כך הרבה יתומים ואני הרגשתי בר מזל ומחויב לעזור לאחרים. הייתי מעורב בארגוני סיוע במטרה לעודד את מי שהיה עדיין בטרומה ממה שעברנו. אני חושב שהתבגרתי לפני הזמן.

בתקופות רצח העם ב-1994 אחותי בת ה-13 ואחי בן ה-18 נורו ונהרגו, הפרות נשטו, היבול הושמד וביתנו נהרס. המצב הכלכלי היה קשה והוריי החליטו לעבור לעיר שבה הם קיוו למצוא ביטחון

מה עשית אחרי התיכון?
עברתי לאוניברסיטה פרטית ולמדתי ביוטכנולוגיה. חשבתי שתחום זה נוגע בכול ומקנה כישורים רחבים. אהבתי את הקשר בין המדע לבני האדם, וזה היה התחום שהכי עניין אותי.

ההורים יכלו לאפשר לך לימודים גבוהים?
לא, ממש לא. המשפחה לא יכלה להציע לי ולאחיי דבר - אבל הממשלה נתנה מלגות לכל בני הטוטסי ששרדו, ואבא שלי תמיד עודד אותנו להמשיך וללמוד. באוניברסיטה זו הייתה הפעם הראשונה שעמדו בפניי מספר אופציות לבחירה. עד לאותו רגע הכול היה ברור ומוכתב - בית ספר יסודי ואחר כך בית ספר תיכון. האוניברסיטה הרחיבה את מעגל האפשרויות והבחירות שעמדו בפניי ונדרשתי בשלב הזה לבחור מבין האפשרויות השונות. בחרתי במסלול ללימוד מדעי הצומח. היינו קבוצה קטנה, איכותית ומגובשת. למדה איתי

אלכס הגיע לערבה באוקטובר 2016, לאחר שהתקבל לתוכנית לתואר שני המשותפת למרכז המשתלמים ולאוניברסיטת ת"א. את עבודתו המעשית ערך במו"פ ושימש כעוזר מחקר בהנחייתה של ד"ר ניבה בלום. בפברואר 2018 סיים את התואר בהצטיינות וחזר לערבה להשלים את התזה שלו לתואר שני בחקר מחלת ה-ALS. אלכס גרף פרסים רבים על עבודתו המחקרית, הוא זכה במלגה ע"ש בועז הורוץ ובמלגת קרן גוראון. אישיותו כובשת ועבודתו המחקרית מרשימה ויש בה הבטחה גדולה.

אני נפגשת עם אלכס כדי להכיר את סיפורו האישי וגם כדי לאפשר לקוראים בערבה להכיר אותו. בערבה חיים בכל שנה יותר מ-1000 משתלמים וסטודנטים המגיעים ממדינות באסיה ובאפריקה. הם חיים איתנו לתקופה מוגדרת והם לומדים מאיתנו ועלינו ועל עצמם. כל אחד הוא עולם ומלואו. אלכס מייצג מבחינתי את הצוהר לעולם שונה ואל דרך שניתן לבחור, ומה מקומה של הערבה ומקומו של מרכז המשתלמים בבניית הסיפור של המשתתפים בתוכניות הלימודים שלנו.

אלכס, מי אתה, מאין הגעת ואיך נראו חייך בילדותך?

אני רואנדי. נולדתי בשנת 1988. המשפחה שלי גרה בכפר חקלאי במרכז רואנדה, ההורים גידלו בננה, קסאבה, מייז, ובנוסף היו לנו מספר פרות. היינו 9 ילדים - 8 בנים ובת. משפחתי היא משבט הטוטסי שהיה שנוא ונרדף ברואנדה על ידי שבט ההוטו השליט. בתקופות רצח העם ב-1994, הם הגיעו לכפר שלי וזרעו פחד והרס. אחותי בת ה-13 ואחי בן ה-18 נורו ונהרגו, הפרות נשטו, היבול הושמד וביתנו נהרס. המצב הכלכלי היה קשה והוריי החליטו לעבור לעיר שבה הם קיוו למצוא ביטחון. בגיל 8 התחלתי את לימודיי בבית ספר יסודי וגיליתי את אהבתי הגדולה ללימודים. למדנו מתמטיקה, מדעים, גיאוגרפיה וצרפתית. המורה בכיתה לימדה אותנו את כל המקצועות ואני זוכר רגע אחד בכיתה ב' שהתבלבלתי וקראתי לה אימא!

אלכס דובר אנגלית מעולה, ואני מתעניינת מניין האנגלית המשובחת שלו.

רק בתיכון התחלנו ללמוד אנגלית ושמחנו מאוד - כי זו הייתה שפת הסרטים בקולנוע. בתקופת התיכון, חלמתי להיות מדען ואפילו להגיע לירח. אהבתי את לימודי הכימיה והפיזיקה - כי זה הסביר לי את החיים. הייתי תלמיד מבריק. אבא עודד אותי לישון בפנימייה כדי להיות

קהילה שהחיים בה טובים. אין כאן בושה, אתם חופשיים ומדברים בכנות. אנשים מיוחדים.

מהן לדעתך "המתנות" שקיבלת מהשהות בערבה?

אנשים. אנשים שילוו אותי כל חיי. בעבודה פגשתי את ניבה שלימדה אותי על מדע ועל אנושיות וגם על הקשר ביניהם. כחוקר במעבדה אתה לבד עם עצמך - איתה לא הרגשתי לבד. תמיד התעניינה בי, הרגשתי אהוב. חשבתי לעצמי - שאם בקריירה שלי יש לי אדם כמוה - זו התחלה טובה. אני לא יכול לשכוח את בועז (בועז הורוץ ז"ל - מנהל המו"פ) הוא נהג לקחת אותי בבוקר ממגורי בעין יהב - למו"פ. כל הדרך עודד ושאל. כשאמר לי שאני עושה עבודה טובה - לא רציתי לאכזב אותו אלא רק לתת לו סיבה להיות גאה בי. הכרתי את כל המשפחה שלו.

ראיתי אותך ביום שבו בועז נפטר...

זה היה יום מאוד קשה! אני זוכר אותו. יעל בר לבן הודיעה לנו על מותו. הופתענו, לא היה לזה שום רמז. הידיעה על מותו הייתה קשה ומזעזעת. זו הייתה רק מחצית הדרך שלנו בלימודים. היה קשה לתאר את העתיד בלעדיו. הרגשתי שהקשר שלי אליו כל כך חזק שגם כשהלך מאיתנו הוא ממשיך איתנו ברוחו. הוא היה איש גדול ומאוד משמעותי עבורי. הבטחתי לו בליבי שאסיים את לימודיי. במובן מסוים אני כאן לא רק בשביל עצמי אני כאן גם בשביל בועז.

במהלך שהותו בערבה נוצרה בין אלכס למשפחת הורוץ ידידות מיוחדת. משפחת הורוץ החליטה להעניק לאלכס מלגת לימודים ע"ש בועז לאות הוקרה ולצורך השלמת התזה שלו.

איך הרגשתי כשנודע לך שתוכל להישאר בערבה ולהשלים את התזה הודות לתמיכה של משפחת הורוץ?

המלגה שמשפחת הורוץ העניקה לי, חיזקה בי את התחושה שהייתה חזקה גם קודם, שיש בינינו קשר שהוא כמו קשר בין בני משפחה. יש בקשר הזה משהו טבעי היות שבמובנים רבים הם היו כמו הורים עבורי. זה מצד אחד, ומהצד השני זו מתנה עצומה והערכה אדירה שניתנה לי מהם ועל כך אודה להם תמיד.

איך תשפיע המלגה שלך על עתידך?

אני חוקר את מחלת ה-ALS (ניוון שרירים). המחקר מבוצע על דגי הזברה. נושא המחקר שלי חשף אותי לקשר בין המדע לאנושות ולמחלות. זו קריירה שאינה קשורה לביטחון המזון, שהוא תחום בעל חשיבות גדולה ושב עסקתי, אבל היא חשובה לי וזו תרומתי לחברה. המלגה חיזקה בי את הרצון להמשיך וללמוד. אני

מתכוון לעבור לתל אביב ללימודי הדוקטורט. **מה המסר שתיקח איתך מהערבה?**

הערבה זו משפחה. תמיד אחזור לבקר, בעיקר את משפחת הורוץ. תמיד אזכור את המקום. את איילה, את ניבה, את AICAT. כל אלה עיצבו אותי ונתנו לי כוח להאמין שאני יכול לדרוש מעצמי יותר ולהגשים חלומות. ברואנדה יש משפט שאומר: את השורשים אסור לשכוח - אם תאבד את זה תאבד את עצמך. לי יש שורשים בערבה.

איפה תהיה בעוד 10 שנים?

ברואנדה. אני רואנדי ורואנדה היא הבית שלי. זה זורם בדמי. אני אעבוד כחוקר באקדמיה. אני אתרום למדינה שלי. אני מרגיש את כובד

אני רואנדי ורואנדה היא הבית שלי. זה זורם בדמי. אני אעבוד כחוקר באקדמיה. אני אתרום למדינה שלי. אני מרגיש את כובד האחריות על כתפי הדור שלי. רואנדה פורחת עכשיו. העבר כבר לא מנהל אותה.

האחריות על כתפי הדור שלי. רואנדה פורחת עכשיו. העבר כבר לא מנהל אותה. כולם חיים בשלווה. אני גאה במדינה הדמוקרטית שלנו. יש נשים בפרלמנט, יש אפשרויות. אני מתכנן לחזור הביתה ולהשתלב.

והחיים הפרטיים שלך?

לעולם לא אשכח שבערבה פגשתי את שרה. שרה - היא האישה של חיי. היא מיוחדת

עבורי. ביקרתי את משפחתה בקניה.

אתם מגיעים ממדינות שונות - זה לא בעייתי? אלכס צוחק ועונה: לא. אני תמיד מביא כדוגמה את סין - כמה היא גדולה, והיא עדיין ארץ אחת. רואנדה וקניה - קרובות יותר.

מה אתה מאחל לעצמך?

יש לי כל מה שאני צריך בחיים. כל מה שהייתי מאחל לעצמי. יש לי אהבה. את יודעת למה לא נותרו בי טראומות קשות מילדותי? כי הייתה לי אהבה גדולה ותמיכה מההורים. הייתי שבע רצון ומשם יכולתי להמשיך ולחלום. לעולם אני לא שוכח את סביבתי. לא מפריע לי שאני שחור - מה שחשוב שכולנו בני אדם. זה מה שאשא איתי כל חיי.

זהו סיפורו של אלכס. סיפור שהביא אותי שוב לראות עד כמה החיים מורכבים, עד כמה חשוב המפגש והשיחה עם בני אדם, עד כמה אנחנו יכולים לבחור ולקבל את המציאות של חיינו ולקחת הכול למקום טוב יותר. עבורי זו הייתה שיחה מרגשת. אני חושבת על אלכס, על הבחירות שעשה ועל ההתמודדויות שעבר, ובטוחה שהוא יגיע רחוק ומקווה שישמור איתנו על קשר אישי ומקצועי.

בערבה חיים עוד 1,200 סטודנטיות וסטודנטים עם סיפורי חיים מרתקים לא פחות. כל אחד ואחת מהם נדרש לקבל החלטה להגיע לישראל, כל אחד ואחת מנסיבות חיים אחרות, וברבים מהמקרים הם עושים זאת באומץ ולא כמהלך טבעי או מובן מאליו. הם מגיעים לכאן לשנה אחת מעצבת, מבגרת, מלמדת, המפגישה אותם עם אנשים אחרים, עם תרבויות אחרות ולפני הכול עם עצמם.

צילום: עודד קינן

עם צוות המעבדה במו"פ

אישון במדבר

אלכס ליבק

צופר, דצמבר 2018

עשינו עסק

ישא דנאי

נגרות וחריטה אופנותית בצף

מי אני

ישא (ישראל דנאי) חבר מושב עין יהב כ-50 שנה. חקלאי בן 76, כל חיי מאז שאני זוכר את עצמי אהבתי לעבוד בעץ. למדתי מיכון חקלאי בבית-ספר מקצועי בעמק הירדן והתמחיתי בעיבוד שבבי. תמיד אהבתי לעבוד בעץ ובכלל לעבוד עם חומרים. כשהגעתי לגיל 70, ואחרי 5 שנים של עבודה משותפת עם אבשי (בני) בשדה, הגעתי למסקנה שהוא עושה עבודה מצוינת ושאין לי מה להוסיף לו. העברתי אליו את העסק ויצאתי לחלוטין מהעבודה בשדה.

איך נולד הרעיון

תמיד היו לי כלי עבודה ומכונות בסיסיות לצורכי עבודה ונגרות ומדי פעם עשיתי עבודות במגבלות המקום והציוד שעמדו לרשותי. וכשפרשתי מן השדה, עניין אותי ללמוד חריטה בעץ. חיפשתי מורה ופגשתי את ג'וליאן אשכנזי בקיבוץ חצרים שהיה נגר שנים רבות, חרט מומחה ומורה מעולה. למדתי אצלו והתחלתי לעבוד בחריטה בעץ.

אני אוהב ללמוד ובשאלות ובעיות שבהן נתקלתי פניתי לעזרתם של ג'וליאן וחרטים נוספים שהכרתי. בשנים האחרונות אני עובד בנגרות ובונה רהיטים לפי דרישה. הקו המנחה אותי הוא שימוש בעצים שגדלים בערבה. יש לעצים האלו איכות מיוחדת. התנאים הקשים של אדמה מלוחה, מים מלוחים ומעט מאוד גשם גורמים לעץ להיות קשה וצפוף. את רוב העבודות אני מייצר משיטה אוסטרלית, שיטה מכחילה, ינבוט, פולטיפורום, אשל, סיסם הודי, ארוקריה, ברוש, ברוש הביצות ואבוקדו (אס, אטינגר). העצים מהערבה והחיבור שלי אל החומר מאפשרים לי ליצור כלים ופריטים שיש בהם חום ואיכות מיוחדת. כל פריט היוצא מבית המלאכה הוא יחיד ומיוחד ואין שני לו, וזה מעניק להם ערך ומשמעות גם ברובד של ייחודיות וגם ברובד של שימוש בחומרים ואמצעים מקומיים.

התנהלות העסק ביום יום

כל יום אני עובד בבית המלאכה ויוצר חפצים ורהיטים בהתאם לרעיונות שצצים לי ובקשות

שאני מקבל. אני יוצר סביבונים, קערות, צלחות, מגשים, כלי נוי, משחקים המשלבים חומרים ומכניקה המתבססת על משקל ותנועה, כלי עבודה, שולחנות, גופי תאורה, צעצועים, ובעצם כל דבר שעולה בדמיוני. מכירה של המוצרים מתקיימת בירידים ובעיקר בבית המלאכה בעין יהב.

רגעי שיא

כשאני מצליח לבצע עבודה והיא תואמת את הרעיון שדמיינתי ואת התכנון שעשיתי, זה סיפוק עצום.

שאיפות לעתיד

להמשיך לייצר, להיכנס לתחומים וחומרים נוספים, לחזור לעבוד בנפחות, מקצוע שלמדתי בילדותי בבית הספר המקצועי, ליצור מוצרים מורכבים בשילוב של חומרים ולמצוא מישהו שיטפל בתחום השיווק והמכירה.

מוטו

ההנאה והאתגר שלי הם לתת צורה לחומר.

צילום: דובי לחוביצר

תעודת זהות

שם	ישא דנאי
טלפון	054-5570533
כתובת	בית מלאכה וחנות במשק 88, עין יהב
שעות פעילות	12:00-08:00 (יש לתאם ביקור)
	18:30-16:00

ללוש

עוגות ומאפים

חגית שחם

עוגת כל טוב בשבת

מושבי שבו מתבקשות החברות להפליא בעוגותיהן, אני נוהגת לברר אם יש עוגה של תקווה, ומקווה שאספיק לחטוף חתיכה לפני שכולם שמים לב.

באפריל, לפני כמעט 20, שנה הפכתי לאימא בפעם הראשונה. לאחר הלידה חזרנו הביתה, שני הורים צעירים ותינוקת. כמנהג המקום החלו להגיע לביטנו חברות מושב ובידיהן מיני תבשילים ועוגות כדי להקל עליי - היולדת, את ימי הראשונים בבית. בין העוגות שקיבלתי (ולא היו הרבה כאלה... כנראה הניחו שהסנדלר יודע לתפור נעליים בעצמו...) הייתה רולדה תמימה למראה, שהייתה חתוכה לפרוסות ומאובקת קלות באבקת סוכר - מעשה ידיה להתפאר של תקווה צור. ובכן, לא תמימה ולא נעליים - רולדת בצק פריך ועדין מלאה כל טוב - תמרים, אגוזים, צימוקים ושומשום. טעמתי חתיכה אחת ו"הלך עליי" - התמכרתי. בהן צדק אודה ולא אבוש, החבאתי את הרולדה ולא כיבדתי בה את המבקרים שבאו לברך אותנו, אכלתי כמעט את כולה לבד, פרוסה אחרי פרוסה.

הסתבר שתקווה נוהגת לפנק את היולדות בעוגה שלה וגם להביא ממנה לאירועים שונים. מאותו יום עשיתי לי מנהג, בכל אירוע

מחלקים את הבצק לשלושה חלקים שווים (כ־345 גר' כל אחד, בעזרת משקל!) על משטח מקומח קלות מרדדים את הבצק לעלה דק ומרובע בגודל 35×35 ס"מ. מורחים על העלה 300 גר' ממרח תמרים. יש להשאיר 2 ס"מ בלי ממרח בצד הרחוק מאיתנו (ראו תמונה). מפזרים 150 גר' צימוקים, 133 גר' אגוזי מלך, כף שומשום וכף סוכר בצורה אחידה על כל העלה. מגלגלים לגלילה הדוקה ומניחים בתבנית מרופדת בנייר אפייה. מקפידים שה"תפר" יהיה כלפי מטה. ממשיכים באותו אופן עם שני חלקי הבצק הנותרים. אופים כ־35 דקות עד שהגלילות מזהיבות (יש להיזהר מאפיית יתר) מצננים לחלוטין. כשהגלילות קרות פורסים לפרוסות בעובי 1-1.5 ס"מ ומפזרים באבקת סוכר. שומרים בקופסה סגורה בטמפרטורת החדר.

3 כוסות (450 גר') צימוקים בהירים
4 כוסות (400 גר') אגוזי מלך שבורים לחתיכות גסות
3 כפות שומשום
3 כפות סוכר (לא חובה - הרולדה מתוקה מספיק גם ללא הסוכר)
להגשה: אבקת סוכר
אופן ההכנה:
את הבצק אפשר להכין במעבד מזון (הדרך המועדפת עליי) או במיקסר.
במעבד מזון עם להב פלדה שמים קמח, סוכר ומרגרינה, מפעילים עד קבלת פירורים דקים. מוסיפים אשל וביצה ומעבדים שוב עד קבלת כדור בצק. אם יש צורך מסיימים את האיסוף לכדור ביד.
במיקסר עם וו גיטרה מעבדים מרגרינה וסוכר לקבלת קרם, מוסיפים ביצה ואשל ומערבלים לקבלת תערובת די אחידה. מוסיפים את הקמח ומערבלים עד קבלת בצק. אם יש צורך מסיימים את האיסוף לכדור ביד. מחממים את התנור ל־165-170 מעלות.

ביקשתי וקיבלתי את רשותה של תקווה לפרסם את המתכון, וכמובן גם אפיתי אותו בעצמי - יצא מעולה אבל לא כמו של תקווה. ככה זה, כל יד של אופה מפיקה קסם שקשה לשחזר. מאחר שילדתי שני ילדים נוספים זכיתי לקבל רולדה לעצמי פעמיים נוספות, ואני מודה שלפעמים (לעיתים רחוקות ממש) אני שוקלת להיכנס להיריון וללדת, ולו רק כדי לקבל שוב את העוגה של תקווה...

עוגת כל טוב בשבט של תקווה צור

חומרים לבצק:

4 כוסות (560 גר') קמח תופח (או 4 כוסות קמח + 4 כפיות אבקת אפייה)
1 חבילה מרגרינה (כך במקור - לא להחליף בחמאה! הבצק יתפורר)
1 גביע אשל
1 ביצה
1 כף סוכר
חומרים למלית:
2 קופסאות ממרח תמרים (משקל כולל 900 גר')

צפר צמרת

על ציפורים וחיות אחרות

עודד קינן

בים, באוויר וביבשה

על השפעות זיהום אוויר, מים, אור ורעש על ציפורים

העצים המקומיים. עש שצבעו אינו מתאים בדיוק לצבע קליפות העצים פשוט נטרף. בשנת 1848 החלו להתגלות אוכלוסיות של עש זה שצבען היה כהה בהרבה, וחמישים שנה לאחר מכן כ-98% מאוכלוסיית העשים הפכו לכהים והבהירים נעלמו כמעט לחלוטין. הסיבה לשינוי נבעה מהמהפכה התעשייתית שהביאה איתה ערפיח וזיהום אוויר. תוצרי הבערה של הפחם פגעו בפטריות שחיו על העצים והכהו את צבען, וגזעי העצים הפכו כהים יותר. בעקבות תהליך זה הפכו העשים לבולטים ונטרפו, ואלה שהיו כהים יותר שרדו והתרבו. דוגמה זו, מעבר לחשיבותה כהסבר ברור ומוכח לתהליכים אבולוציוניים, מראה לנו את גודל ההשפעה של זיהום על המערכת האקולוגית. מאז ועד היום נאספו דוגמאות רבות על ההשפעה של זיהום על מערכות אקולוגיות בכלל ועל בעלי חיים, ובהם ציפורים, בפרט. מערכת הנשימה של עופות היא יעילה בהרבה משלנו. האוויר הנכנס בשאיפה אצל ציפור עובר תהליך יעיל בהרבה משלנו. בעצם, האוויר הנכנס לריאות של ציפור בשאיפה, יוצא מהציפור רק לאחר שתי נשיפות ובדרך עובר מהריאות לשקי האוויר, כך שקיבוע החמצן שלהן הוא טוב יותר. גם מבנה ההמוגלובין של העופות הוא שונה משלנו ומסוגל לקבוע יותר חמצן ולשחרר אותו בתאים בצורה יעילה יותר. לא סתם יכולים עופות נודדים לעוף בגבהים של עד 12 ק"מ, איפה שריכוזי החמצן נמוכים ואף יונק לא יכול לשרוד, ולא סתם תוחלת

שעה. קל לנו להבין את ההשפעה של זיהום אוויר או מים על המערכת האקולוגית, אך אלה רק חלק מהזיהומים המשפיעים על בעלי החיים שסביבנו. המהפכה התעשייתית והטכנולוגית שינתה לחלוטין את פני כדור הארץ, ובעלי החיים שחיים בו נאלצים להתמודד... או להיכחד.

אחת הדוגמאות הידועות ביותר לאבולוציה בת זמננו קשורה לזיהום תעשייתי. "המודד המפולפל", מין של עש החי בבריטניה, מסווה את עצמו באמצעות תבנית אפורה בהירה ומנוקדת המשתלבת במרקם הקליפה של

ב-30 ביוני 2017 קרסה סוללת מאגר מי תעשייה חומציים ממפעל רותם אמפרט ו-100,000 קוב של חומצה זרחתית מרוכזת זרמו לנחל אשלים, אחד הנחלים החשובים והגדולים במדבר יהודה. התמונות מהאסון האקולוגי של יעלים, שועלים, עופות דורסים וציפורי שיר שנפגעו ומתו מהזרימה זכורים לכולנו. הנחל הפך למלכודת מוות חומצית, וגם היום עדיין לא ניתן לטייל בו. אסונות חמורים כאלו תופסים כותרות ונחקקים בזיכרוננו, אך האמת היא שזיהום ופגיעה בחי ובצומח מתרחשים סביבנו מדי יום ובכל

צילום: Brocken Inaglori מתוך ויקיפדיה

ברווז שנפגע מזיהום נפט

צילום: דורון תלמי

בתי הזיקוק בחיפה

ראויה רק בשנים האחרונות. הזמזום הקבוע של העולם המודרני משתלט על תדרים נמוכים שמשמשים את הציפורים לתקשורת ודורש אנרגיות רבות יותר מצד הציפורים להגדלת טווח הקול. מחקרים הראו שהעלאת עוצמת הקול פוגעת באטרקטיביות של זכרים מהמין ירגזי (נקבות מעדיפות פחות את הזכרים הצווחנים), ומחקרים אחרים הראו כי הרעש מעלה את הסטרס של הציפורים ופוגע בהצלחת הרבייה ובתוחלת החיים. במחקר שנערך לאחרונה על ידי יעל לנרד מהמעבדה של ד"ר עודד ברגר טל מאוניברסיטת בן גוריון, נמצא כי רעש מטורבינות רוח מפריע מאוד לציפורים מקומיות ונודדות, ואלו זונחות את השטחים הסמוכים לרעש. למחקר זה יש חשיבות רבה היות שהוא מראה לראשונה כי הבעיה עם טורבינות רוח אינה רק פגיעה ישירה של הלהבים בציפורים, אלא גם השפעה רחבה יותר בדמות זיהום רעש.

"Blackbird singing in the dead of night" שרה להקת החיפושיות. ואכן, בשנים האחרונות אנחנו רואים יותר ויותר ציפורים פעילות יום הפעילות בלילה בגלל האור התמידי, ונאלצות לשיר בקול רם יותר בגלל הרעש התמידי, עד שהן נחנקות מזיהום האוויר. לזיהומים אלו יש השפעה מכרעת על שרידותן, התנהגותן ואפילו על נתיבי הנדידה של הציפורים, וללא התייחסות מתאימה ומיידית הם עלולים לגרום לתוצאות הרות אסון למגוון מיני ציפורים בעולם.

הנקבות שבוקעות ולשרידות נמוכה יותר. ישנם שני סוגי זיהום שרק לאחרונה החלו לקבל התייחסות ראויה. שניהם נוצרו כתוצאה מההשתלטות האדם על חלקים נכבדים מכדור הארץ. מדובר בזיהום אור וזיהום רעש. זיהום אור משפיע על השעון הביולוגי של מגוון גדול של מיני עופות. השעון הביולוגי הוא המנגנון הפנימי המשמש את בעל החיים למדידת הזמן לצורך ניהול של תהליכים ביולוגיים והתנהגותיים כדוגמת רבייה ונדידה. לאורך מיליוני שנות אבולוציה שימש האור כמדד המדויק ביותר לשעון הביולוגי, היות שקצב התארכות והתקצרות היום כתוצאה מסיבוב כדור הארץ הוא מדויק ואינו משתנה. עם זאת, מאז הופעת החשמל, הפך העולם מסביבנו למואר הרבה יותר וההשפעה של זה על הציפורים (ועלינו...) היא עצומה. מחקרים הראו כיצד אורות הערים משנים את יכולת הניווט של העופות הנודדים בלילה (כ-80% ממניי העופות נודדים בלילה) וכיצד זיהום אור משפיע על עיתוי הרבייה כך שגוזלים רבים בוקעים בתקופות שבהן אין מספיק מזון להאכלתם. ישראל היא אחת מהמדינות הצפופות בעולם וזיהום האור בה חזק מאוד. כמעט ואין מקום בארץ שאליה לא מגיע אור מלאכותי. לאחרונה הכריזה רשות הטבע והגנים על שמורת מכתש רמון כשמורת "אור כוכבים" ראשונה במזרח התיכון. נקווה ששמורה זו לא תהיה יחידה ואזורים נוספים בישראל יצטרפו אליה.

זיהום הרעש החל לקבל גם הוא התייחסות

החיים של ציפורים גדולה בממוצע פי עשרה מתוחלת החיים של יונקים באותו משקל. אך כשם שהנשימה יעילה יותר אצל עופות, כך גם ההשפעות של זיהום אוויר חזקות יותר עליהם. השימוש בקנריות לצורך זיהוי ריכוזים של פחמן דו חמצני וגזים רעילים רווח במכרות הפחם באירופה עד לאמצע המאה ה-20. רגישותן של הקנריות לזיהומי אוויר הייתה גדולה עשרות מונים משל הכורים, כך שהאחרונים יכלו לצאת מהמכרה בזמן וללא פגיעה. מחקרים שנערכו לאחרונה הראו כיצד זיהומים קלים ביותר של עופרת ומתכות כבדות משפיעים על השרידות והצלחת הרבייה של ציפורים. היום כבר ידוע שציפורים מהוות סמן ביולוגי מעולה - אינדיקציה חזקה לזיהום אוויר.

אך לא רק זיהום אוויר משפיע על ציפורים. כולנו זוכרים את המראות הקשים של קורמורנים ועופות מים ספוגים בנפט במלחמת המפרץ ובאסונות נפט נוספים. לפי נשיונל ג'יאוגרפיק, בכל שנה מתים כ-500,000 עופות מים כתוצאה מדליפות נפט מספינות. גורם מזהם נוסף בים הוא זיהום פלסטיק. מיליוני טונות של פלסטיק נשפכים לאוקיינוסים והימים מדי שנה וגורמים לנזק אדיר לכל המינים החיים בסביבה הימית. גם זיהום נחלים כתוצאה מדשן וחומרי הדברה פוגע קשות בעופות המקננים בסביבות נחלים. מחקרים שנערכו על ציפורים מהמין "אמודאי הנחלים" (Dipper), ציפור שיר החיה בקרבת נחלים, הראו כי אמודאים החיים בסביבה מזוהמת סובלים משינויים הורמונליים הגורמים לבקיעה מוקדמת, לירידה בכמות

אבנים מתגלגלות

ארכיאולוגיה ואקטואליה בערבה

רועי גלילי

דלתות חתומות

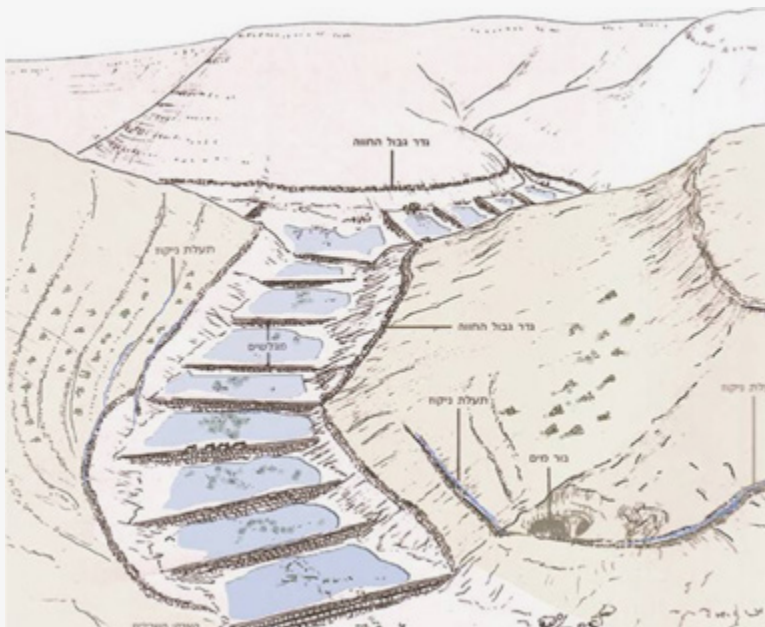
ויכולותיהם המיוחדות של הביזנטים או שמא התרחשה בהשפעתו של אקלים נוח במיוחד? אותן השאלות עולות ביתר שאת בכל הנוגע לתהליכי הקריסה שלה: האם שינוי אקלימי דרמטי הוא שחולל אותם או שמא ההשפעות האנושיות - קריסתה של אירופה והכיבוש הפרסי והערבי שבא בעקבותיו?

לשתי הגישות האלו יש תומכים וסנגורים חרוצים מתחומי מחקר שונים, ומכל מקום זוהי דרמה של ממש עם הרבה מאוד עדויות בממצא החומרי. גם בדיון המחקרי מתנהלות הרבה דרמות בנוגע לשאלות האלו. באופן מסורתי נבחנה הארכיאולוגיה של אתרים מן התקופות הקלאסיות בכלים קלאסיים: הרבה התייחסות לארכיטקטורה, מוטיבים

ה"דלתות החתומות" - בתי מידות ששעריהם נחתמו באבנים כבדות, דלתות שנעקרו מציריהן והוחלפו בקירות ומתחמי מגורים שלמים שנאטמו. מהו פשר העניין הזה (שלמרבה התמיהה לא נזכר לפני כן בספרות המחקר)? כדי לדון בפתרונות אפשריים, חשוב להבין את סיפורה של ההתיישבות הביזנטית בנגב, ששבטה הייתה במשך שנים רבות לאחד ממקרי המבחן המובהקים שלה, במיוחד את תהליכי הצמיחה והקריסה הדרמטיים של התרבות החקלאית הזו. כבר למעלה ממאה שנה עומדת התרבות הביזנטית בנגב במרכזו של הדיון על תפקידו של האדם במערכת האקולוגית ויכולתו להשתלב בה או לשנות אותה: האומנם הייתה פריחתה המופלאה של התרבות הזו במאה הרביעית והחמישית לספירה פרי גאוניותם

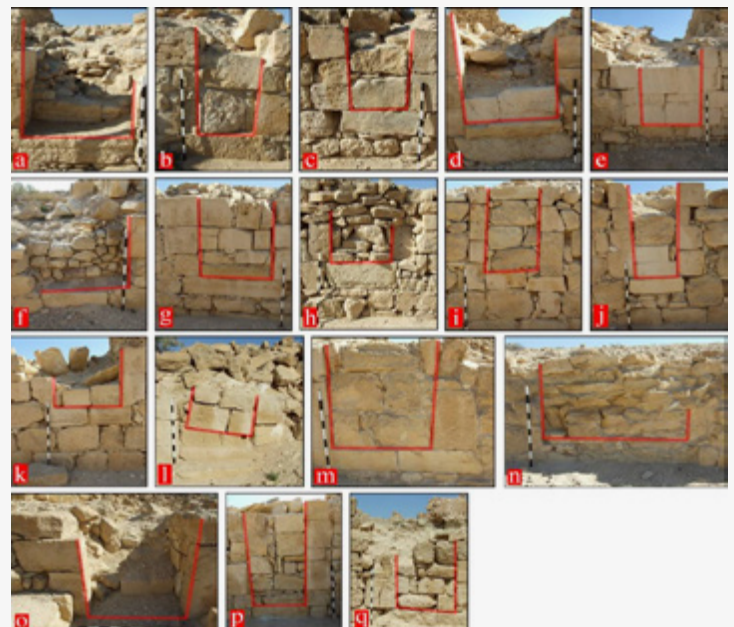
בחורף של שנת 2015 יצא פרויקט המחקר המחודש בשבטה הביזנטית לדרכו (The Archaeology-Bio Byzantine Negev Project). קסמם האניגמטי של יישובי הנגב הקדומים ריחף עליה, על שבטה: על אבניה הצהבהבות, הריסותיה המרהיבות ומפולות האבן שמקיפות אותה כחומה של מסתורין, יפה וצופנת חידות.

גם אחרי למעלה משמונים שנה של חפירות ארכיאולוגיות בחורבותיו של הכפר הביזנטי המשגשג נותרו הרבה מאוד חידות וגילויים חדשים בין החורבות, והרבה שאלות מחקר נבחנו מחדש במהלך שלוש עונותיו של הפרויקט. אבל דווקא ללא חפירה גילו הארכיאולוגים יותר ספר וגיא בר-עוז את אחת התופעות המרתקות של שבטה: תופעת

באדיבות פרופסור גיא ברעוז

שרטוט סכמטי של מערכת חקלאית בנגב.

באדיבות דוקטור יותם ספר

דלתות נעולות בשבטה.

הריסות שבטה הביזנטית.

ציור של הרפתקן והחוקר אדוארד פאלמר 1870

של שבטה בין ההריסות, החידות והדלתות האטומות התנגנו באוזני דווקא מילותיו של המשורר היווני סטאורוס קוימדזיס (בתרגומו של יעקב גלעד), עצובות אך נוסכות תקווה:

**אל תכעסי, עיניים שלי
קמתי ממך ללכת
ארץ אחרת
עיר שאין בה אותך
שם אתה הלך בלי בית.**

**אל תחכי שנים אין ספור
פעם אשוב על כנף ציפור
יום עוד יבוא
בין כה וכה
סוף לנדודי יביא איתו.**

על הארות, הערות, סיעור המוחות והידע הרב שחלקו איתי אני מבקש להודות לפרופסור גיא בר-עוז וד"ר יותם טפר מאוניברסיטת חיפה.

פטיש 5 קילו...)? לקריסתה של התרבות הביזנטית בנגב היו השלכות מרחיקות לכת גם על המסחר ודרכי הבשמים בערבה, זהו נושא שטרם נחקר: הרבה ממצאים ואולי גם המפתחות לפתרון חידותיהם של הביזנטים נמצאים בחצר האחורית שלנו.

לתופעת היציאה אל הגלות יש הרבה מאוד סממנים בממצא הארכיאולוגי, אבל ליציאה אל ה"גלות" הביזנטית מן הנגב אין סימנים כיוון שהיא התרחשה בתוך המרחב הביזנטי, וככל הנראה מהחלטה מושכלת. האומנם יצליח המחקר החדש לפזר את סימני השאלה? אולי. הארכיאולוגיה יודעת לספר סיפור אבל לא תמיד יודעת לספק הסברים.

לנו כיהודים היו החיים בגולה והגעגועים אל הבית מצב נפשי ואסטרטגית חיים ואולי משום כך סיפורן של הדלתות האטומות פורץ את גבולות המחקר הארכיאולוגי ונוגע כל כך ללב. ואף על פי כן כשהלכתי ברחובותיה

אומנותיים וממצא כתוב, הכלים האלו אינם מספיקים ככל הנראה לספק תשובות לשאלות המחקר. הביוארכיאולוג גיא בר-עוז ש"הגיע" מהפרהיסטוריה ("גדלתי בפליאולית", מעיד גיא על עצמו) ושותפו הקלאסיקן והאגרוארכיאולוג יותם טפר מבקשים לבחון את הנושאים האלו בכלים שונים ולהבין את עולמו של האדם שעמד בלב ההתרחשויות ההיסטוריות, את הממצאים היומיומיים שמספרים את הסיפור הגדול: שרידי מזון, צמחייה, עצמות בעלי חיים, טקסטיל והרבה אשפה (שבה יש הרבה מהכול).

גלות

כפר משגשג הייתה שבטה הקדומה, בתי מידות, מבני הציבור שלה מפוארים, כרמי הגפנים ושדות התבואה שלה יפים ומטופחים. איזה סוד אפל מסתירות מאחוריהן, אם כן, הדלתות האטומות? כלי התיארוך המתקדמים שבהם נעשה שימוש בימים אלו סיפקו כבר אבחנה חשובה אחת: זמן קריסתה של התרבות הביזנטית (וזמן אטימתן של הדלתות) תוארך בטכנולוגיות של תיארוך מוחלט לאמצע המאה השישית לספירה, כמאה שנה לפני הכיבוש האסלאמי, עובדה שפוסלת את אופציית הכיבוש כהסבר לקריסה הביזנטית. דפוס הנטישה של מתחמי מגורים ו"ניקוי" המבנים מתכולתם מצביעים על נטישה מאורגנת של משפחות מורחבות. איזה יאוש עמוק הביא אם כן את תושביה של שבטה לנטוש את מכורתם ולאן הלכו? מדוע אטמו את בתיהם? האם ביקשו יום אחד לחזור אליהם? והאם נטלו איתם את אותו "מפתח" סמלי (או אולי

"גלות"

ש. הירשנברג

אומרים שהיה פה שמח

רינת רוזנברג

חניון הזיל

של רותם שני ז"ל, בנו של פטר. רותם החליט להשמיש אחת מהן ויצא למשימה בעזרת שני חברים. פטר מספר: "הם בדקו את הרכבים ביסודיות, לאחר מכן באו אליי, הצטיידו בג'ריקנים עם דלק ובמצבר חזק, ובעזרת אלתור יצירתי, שכלל תלייה של הג'ריקן על השמשה הקדמית, עקפו את מערכת הדלק של המשאית, הניעו, נסעו והחביאו את המשאית (ה"זיל") בסבך שבנחל ערבה. בשיטפון הגדול שהיה בשנת 1987 רותם דאג להגיע אל הזיל המוסתר שהיה שקוע במים בגובה מטר. הוא הוציא אותו מהסבך לערוץ צדדי על הגדה המערבית של נחל ערבה, ושם נח הזיל למעלה משני עשורים".

הזיל נעלם בשנת 2008 ונמצא אחרי זמן קצר בחצר בחצבה ומשם הוחזר והובא למיקומו הנוכחי. איציק אלבז מחצבה, שהיה מעורב בהשבת הזיל, יצר קשר עם קק"ל ויחד עם יחידת הניוד שרותם שני ז"ל הקים ואיציק היה מחייליה, הביאו את הזיל אל החניון הסמוך לדרך השלום, מצפון למושב עין יהב. את הקמת החניון יזמו איציק והילה אלבז מחצבה, ההקמה נעשתה בעזרת פטר שני, אמנון לב, יורם חמו מרשות הטבע והגנים בערבה, חיילים מיחידת הניוד בסיוע של קק"ל ורשות הטבע והגנים שגם הצמידו אל המשאית שלט המספר את קורותיה ועל הדרך שעשתה מרוסיה לערבה.

כך בסיפור שלא ייאמן שכולל יצירתיות, יכולת טכנית ושילוב בין משוגעים לדבר, צה"ל, קק"ל ורט"ג הגיעה משאית רוסית, ממפעל שהוקם בתחילת המאה העשרים לחניון מטיילים בערבה - המוכר בשם "חניון הזיל".

מצרים וסוריה והיו חלק משלל של צה"ל במלחמת ששת הימים ומלחמת יום כיפור, הובאו בתחילת שנות השמונים לערבה על ידי חיל האוויר כתפאורה של "ביום אויב" בשטחי האש המשמשים את חיל האוויר באימונים. פטר שני ממושב עין יהב מספר שהמשאיות מוקמו תחילה בחלק העליון של נחל חצבה. "פרקנו מהן את הקומפרסורים שהיו עליהן ושיועדו לניפוח אוויר בגלגלים תוך כדי נסיעה. את הקומפרסורים שהוסרו מהמשאיות שילבנו עם מנוע של מערכת ההאבסה ששימשה כלולי ההודים ועם וסת לחץ, וייצרנו מהם מדחסים שחלקם עובדים עד היום". המשאיות הללו הציתו את הדמיון והיצירתיות

המשאית הידועה בכינוי "זיל" יוצרה במפעל רוסי של "חברת כלי הרכב המוסקבאית". המפעל הוקם לפני מאה שנה (אם לדייק - לפני 103 שנה, בשנת 1916). שמה ניתן לה על שם ליחצ'וב שהיה המנהל הראשון של המפעל, כך ניתן ללמוד מן השלט שחובר אליה על ידי קק"ל ורשות הטבע והגנים, אבל אני מקדימה את המאוחר...

"חברת כלי הרכב המוסקבאית" ייצרה רכבי שרד מפוארים לבכירי המשטר הסובייטי ורכבי שטח לשימוש הצבא האדום ולשימושים אזרחיים. אם כך, איך מגיעה משאית מהמפעל הסובייטי המכובד הזה לחניון בערבה? חמש משאיות כאלו, ששימשו את צבאות

ציולם: הילה אלבז

הבאת הזיל אל החניון

תודה לאסתי סלע שריכזה את המידע וחלקה אותו איתי.

עשה זאת בעצמך

זיוה עמית

הכנת לוח אחיק ביתי

1

2

3

את הלוח ניתן להכין ממגוון חומרים: בדים / ניירות צבעוניים / פרחים מיובשים ועוד. אני בחרתי להשתמש בבדים ובמסגרת שמצאתי בבית ואין בהם עוד צורך.

החומרים הדרושים (תמונות 1+2): מסגרת תמונה חדשה או משומשת עם חזית זכוכית, גב קשיח מקרטון ביצוע או קרטון רגיל ותופסנים מאחור בדים צבעוניים (עדיף בגוונים בהירים) מספריים

נייר שיוף או ספריי צבע

הוראות הכנה:

שייפו את המסגרת כדי לתת לה מראה עתיק או צבעו אותה בספריי צבע או השאירו בצבע המקורי (תמונה 3).

בחרו 2-3 בדים וגזרו בהתאמה לגודל קרטון הביצוע שבתחתית התמונה. הצמידו את הבדים זה לזה כך שיהיה כיסוי מלא של קרטון הביצוע (תמונה 4-5).

הוסיפו סרט צבעוני, פרח או כל תוספת אחרת (תמונה 6).

הצמידו את הזכוכית מעל הבדים וקרטון הביצוע (תמונה 7).

חברו הכול יחד למסגרת והדקו בעזרת התופסנים המצויים בגב המסגרת (תמונה 8). כעת נשאר רק לרשום בטוש מחיק תזכורות ורשימות (תמונה 9).

בהצלחה! אשמח לעזור בכל שאלה.

זיו היצירה, זיוה עמית

052-8666223

4

5

6

7

8

9

חיים ברשת

מורה נבוכים לחיים המקוונים

גילה טל

פודקסט

מקום. כל מה שצריך זה חיבור אינטרנט. ניתן לבחור את התכנים מתוך מבחר עצום של תכנים זמינים, כאשר אותם התכנים יכולים להתנגן על מגוון מכשירים: המחשב האישי, הטלפון הסלולארי, הטאבלט או ה-IPAD, וגם נגני MP3 - ובחינם.

ומה עוד? כל אחד יכול ליצור פודקסט, לא צריך תקציבי ענק, אין צורך באולפנים וקשרים. יש לכם מה לומר? רוצים לפרסם את האמת שלכם? להפיץ הרצאות בנושא שבו אתם מתמצאים? זה אפשרי. כדי ליצור פודקסט קולי, צריך לייצר קובץ קול בפורמט MP3, להוסיף לו תיאור בקובץ טקסט ולהפיץ אותו (קישור להסבר מפורט למטה).

למה לי פודקסט?

אם אתם גרים בערבה ונוסעים בכל שבוע מאות ק"מ, לפעמים לגמרי לבד, מה טוב יותר מאשר להעשיר את הידע, ללמוד מה שמעניין אתכם או סתם להאזין לסיפורים מרתקים תוך כדי נהיגה משעממת? ומה עם הילדים? נסיעות ארוכות יכולות להפוך לשעות נעימות וחינוכיות (ראו בקישורים המצורפים).

חשבו גם על כל אותן שעות מבזבזות בבישול, ניקיון הבית, ריצה או הליכה, סריגה או נגרות... בעזרת פודקסטים וזוג אוזניות ניתן להפוך שעות מבזבזות לשעות מעשירות ומלאות תוכן.

בוא נהיה מעשיים: איך מתחברים לפודקסטים דרך הסמרטפון

הדרך הנוחה ביותר היא להאזין לפודקסטים דרך יישומונים (אפליקציות) ייעודיים.

לכם טעימה מהדברים הטובים והמעניינים שהם חלק מן העולם המקוון, החידושים והיישומים שיכולים לשפר את החיים או לעשותם קלים ונעימים יותר. גם לדברים הרעים ייתן לפעמים מקום של כבוד: מהן הסכנות, ממה צריך להיזהר ואיך.

החיים המקוונים, התזזיתיים מביאים לנו הרבה מאוד ידע ועניין ומקלים מאוד על החיים. מי חשב, לפני שנים לא רבות, שאיזה לוויין בשמיים יעזור לנו לנווט את דרכינו בסבך הרחובות של תל אביב רבתי?

חשבו רגע, על מה בעולם המקוון הזה יהיה קשה לכם לוותר: אולי על הקשר הטלפוני עם הילד? על האפשרות להתעדכן בזמן אמת על מה שקורה בגן? על שיחת סקייפ עם הנכד שמעבר לים?

באשר לי, נוסף על waze שאני לא יכולה לתאר את החיים בלעדיו, יהיה לי ממש קשה לוותר על הסיפורים המוקלטים בפודקסטים שאני מאזינה להם. אפשר לומר שהתמכרתי אליהם. זהירות! אחרי שתקראו את הכתבה, אולי זה יקרה גם לכם...

מה זה פודקסט?

אפשר לומר שזהו הרדיו המודרני. באופן מעשי מדובר בתוכניות רדיו או בתוכניות שמע מוקלטות אשר כדי לשמוע אותן לא צריך להתכוון לפי לוח זמנים של הרדיו. אפשר לשמוע מה שתרצו, מתי שתרצו, היכן שנוח לכם.

הפודקסט מציע סדרה של פרקים בכל נושא שבעולם, אותם ניתן "לצרוך" בכל עת או

קרה לכם פעם שנסעתם והשארתם את הטלפון הנייד בבית? יד על הלב, לא מיהרתם בחזרה להביא אותו? ואם זה לא היה אפשרי, בוודאי הסתובבתם כל היום בתחושה של ניתוק, שאין לכם מושג מה קורה.

חלקנו, המבוגרים יותר, זוכרים בוודאי את הימים שבהם אי אפשר היה להשיג משהו. "לא, הוא לא בבית... יחזור בערב". וזה היה לגמרי הגיוני. והיום? "כבר עשר דקות אני מנסה להשיג אותו - והוא לא עונה..."

התחושה, שחייבים להיות מחוברים כל רגע ורגע אחרת נחמיץ משהו, אולי מעוררת בחלקנו געגועים לימים שחלפו, לקצב אחר, הרבה יותר רגוע - אבל זו מגמה שרק תלך ותגבר. אומרים שאם לא ניתן להילחם במשהו - עדיף להצטרף אליו. ובאמת, אין רע בלי טוב ואת כל הטוב שבאותו עולם מקוון כדאי להכיר מקרוב ואפילו להשתמש בו.

בדיוק בשביל זה אנחנו כאן. בכל עיתון אביא

המילה podcast מקורה ב-ipod של חברת "אפל". המילה בנויה על פי תבנית המילה broadcast (שידור), ובמקום הרכיב broad בא הרכיב pod שמשמעו המקורי - תרמיל של קטניות או תא. ואם שאלתם את עצמכם איך אומרים פודקסט בעברית? האקדמיה ללשון עברית החליטה על "הֶסְפֶּת". מעתה אמרו: אני ממש אוהב להאזין להסכתים...

שירה

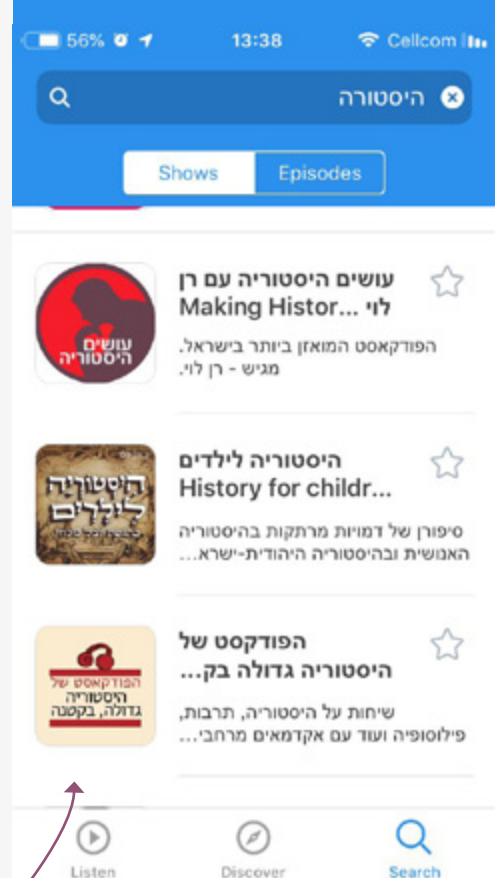
אורנה טל

סופו של סמסטר ראשון

"אמור לי ואשכח, למד אותי ואזכור, שתף אותי ואלמד."
(בנג'מין פרנקלין)

רציתי לומר לה
שהזמן שלי כבר אזל,
ושקמטים מכסים את עיניי,
אך לא היו
בליבה רחמים -
בגלל זמן שחלף,
ובגלל השנים.
היא מחקה
את השיר שכתבתי,
כי אין הנחות
בשירים -
לאנשים מתקמטים.
אז יצאתי
אל הדשא הירוק,
לאסוף
שיירים חדשים של זמן
ולנסות
להתחיל מחדש.

מתחת לשלט הגדול
של "אוניברסיטת בן גוריון"
יש שלט קטן ושקוף
עליו חרוט
בדיו נוטף של חיים
"שהעולם שייך לצעירים".
ובכל זאת פסעתי תחתיו,
עם ילקוט גדול ושחור,
מחברת ירוקה
וקמטים של זקנה.
בכיתות המוארות
בוהקים מחשבים
של אנשים יפים וחלקים,
ורק לי יש עיפרון מחודד ודף.
על הדשא הגדול
שליד הכיתות המוארות
שותים קפה הפוך,
עם סיגריות בוערות,
ולא מראים תמונות של נכדים,
אלא מחליפים מספרים,
של אהבות
חדשות.
מתחת לשלט הגדול
של "אוניברסיטת בן גוריון"
יש שלט קטן ושקוף
עליו חרוט
בדיו נוטף מחיים
"שהעולם שייך לצעירים".
וסופרת ידועה
שאחזה בידה "רב מכר"
שנכתב על שולחנה -
מחקה את שורותיי
ואת מילותיי,
ואמרה לי להתחיל מחדש.

לדוגמה: ראיתי הרבה המלצות על Podcast Addict*. חפשו והורידו מהחנות.

*באייפון אותו יישומון נקרא Podcast App. השתמשו בחיפוש כדי למצוא את התכנים המעניינים אתכם.

לדוגמה: תוצאות חיפוש של "היסטוריה" ב-Podcast App:

צריך להירשם כדי לקבל את הפרקים החדשים בפודקסט שעניין אתכם, והפרקים החדשים יגיעו אליכם.

אי אפשר בלי כמה קישורים (חפשו את הכתבה בכתבות שבאתר הערבה - שם הקישורים יהיו "חיים")

מגוון עצום של פודקסטים בכל מיני תחומים:

www.rlive.co.il/podcasts

איך עושים פודקסט?

www.rlive.co.il/podcasting-101

Icast - ספרים קוליים (בתשלום), פודקסטים + אפשרות להעלות פודקסט
www.icast.co.il

פודקסטים לילדים בתאגיד השידור "כאן"
www.kan.org.il/page.aspx?landingpageid=1095

שאלות? הבהרות? נושאים שאתם מבקשים שאכתוב עליהם?

לכל דבר - כתבו לי: gilat@arava.co.il

המורח

מוח צעיר / דליה שחר

1. חידות הוא והיא בנושא ירקות ופירות

לדוגמא: הוא צבע והיא ירח = לבן ולבנה

א. הוא ירק והיא תבלין חריף _____ - _____
 ב. הוא פרי מקשה והיא בית לחיה _____ - _____
 ג. הוא ירק חריף והיא נקודת חן _____ - _____
 ד. הוא ירק גינה והיא חתכה _____ - _____
 ה. הוא ירק גינה והיא גרשה _____ - _____
 ו. הוא פרי נשיר והיא אסורה _____ - _____
 ז. הוא פרי קוצני והיא אספה _____ - _____
 ח. הוא פרי נשיר והיא מלאה באוויר _____ - _____

2. חידת ציורים

גלו מה מסתתר בחידת הציורים?

~~יִסָּה~~ = בָּה

$\mathfrak{p} + \cancel{\gamma} \cancel{\pi}$

3. תפזורת - מצאו ירקות ופירות שמגדלים בערבה בתפזורת שלפניכם.

המילים יכולות להופיע מימין לשמאל ולהפך מלמעלה למטה ולהפך ובאלכסונים.

רשימת המילים: אבטיח, ארטישוק, בצל, גזר, דלעת, דלורית, חציל, חסה, מלון, מנגו, סלק, סלרי, עגבניה, פול, פלפל, קישוא, קנרס, שום, שרי, תות, תמר, תרד

פ	ס	ל	ק	ש	מ	נ	ת	ד	ר	ת	מ
ד	ל	ו	ר	י	ת	ו	כ	מ	ל	ו	נ
ד	ר	פ	ר	ח	ש	ו	מ	נ	ג	ו	ח
ל	י	ו	ל	י	צ	ח	י	ט	ב	א	ס
ע	א	ט	ס	ל	ס	ר	ש	ב	פ	ט	ה
ת	ו	ת	ם	צ	ר	מ	ת	ק	י	ג	נ
פ	ש	ע	ג	ב	נ	י	ה	ר	ג	ז	י
ו	י	ר	מ	צ	ק	ו	ש	י	ט	ר	א
נ	ק	א	ר	ק	י	ב	ר	ל	ו	ק	ס

פתרונות

ԱԼԳ ՔԼԵԼ
ԼԷԼԼ ԼՃԱԼԼԸ

1. ՏԵԼ-ՏԵԼԸ Լ՝ ԱԳԼԱ -ԱԳԼԱԸ

Լ՝ ԿՇԼՈՒ-ԿՇԼՈՒՄ

Լ. ՋԸԸ-ՋԸԸԼ

L. YIL-YILLI

ሂ. ሲባል-ሲሆኑ

ט. אגל-אגל

N' GCGG-GCGGU

[illegible]

תשבץ היגיון למבוגרים / דליה שחר

מאוזן

(8)	(7)	(6)			(5)	(4)	(3)		(2)	(1)
			(11)				(10)			(9)
			(13)						(12)	
				(16)			(15)			(14)
(21)		(20)				(19)		(18)		(17)
	(25)				(24)		(23)			(22)
		(28)				(27)		(26)		
			(31)						(30)	(29)
				(34)	(33)				(32)	
						(36)				(35)

1. באירוע השנתי בערבה פיו מתוח (4,3)
6. גיבוש יומן הסברה (3)
9. מגדל בשר הארי (2)
10. עץ מדברי חלבי (3)
11. פקודת בע"ח בערבה (4)
12. ציפור קטנה בנחל בערבה (5)
13. יאיר בוער (4)
14. סרט נזכר למעלה (2)
15. במושב בנגב שבטים קדומים (5)
17. כותל שב חלול (3)
19. הכסף הזר כמידת נפח (3)
22. נתז אפס בזירה (4)
24. הירש גלרון גפן הן פרחים (6)
26. כלי חקלאי מכניס ראש שר בחרפה (5)
28. נחי לא זז ממקומו (3)
29. חזאי במשקה מרפא (5)
31. פרי עץ מדברי (4)
32. כפפות נייר בד (3)
33. אולי אב רכס במקום קבורת הכהן (3,3)
35. תחרות כלי מפרשים (3)
36. לא חם רמת השלגון (5)

מאונך

1. מתנה חוזרת במציאות (2)
2. הולנדי שרון ולווין במוזיקאי היווני (6)
3. במושב בערבה יש שטח בצד (4)
4. ליצחק פתרון לשאלה (5)
5. נסיך החלומות של גלי נוטל ינו (7)
6. מפו מחקר ופיתוח (ר"ת) (3)
7. אבן יקרה בערבה (4)
8. ניר בעיר (3)
11. דמות וידאו חתונות (3)
14. בנחל בערבה מצאו קוף בנרות (5)
16. משיח במושב הנגבי (4)
18. נתז קליע ברשת שיווק (5)
20. איבר יונה בערבה (3,3)
21. לא אשם בתר בישוב במרכז (3,2)
23. טנא איברי בדיוקן העצמי (4)
25. אשרה הזוי? (4)
27. טלה תמים באשה (2)
30. משחקו של ורד (3)
31. משקה הזמרת (3)
33. דב הבית געש (2)
34. ג'אול אחד חוזר באמצע החודש (2)

מ' - כתיב מלא	הסבר קיצורים
ר"ת - ראשי תיבות	ח' - כתיב חסר

פתרונות והסברים לתשבץ "המוח"

97. ቅረብ (ቅ ሲብ) (5)	1. ልጅ (ቅ)	18. ሰ (ሲብ ልጅ) (2)
98. ሲብ (9)	2. ልጅ (ፍ)	19. ሲ (ሲብ ልጅ) (2)
99. ሲብ (0 ሲብ ሲብ) (ቅ)	3. ሲብ (ሲብ) (2)	20. ሲ (ፍ)
100. ሲ (ሲ) (ፍ)	4. ሲብ (5)	21. ሲ (ፍ)
101. ሲ (ሲብ ሲብ) (ፍ)	5. ሲብ (ሲ ሲብ ሲ) (ቅ)	22. ሲ (2)
102. ሲብ (5)	6. ሲብ (ሲ+ሲብ) (9)	23. ሲ (ሲብ) (ቅ)
103. ሲ (2)	7. ሲ (ሲብ ሲ) (2)	24. ሲብ (ሲብ+ፍ) (ቅ)
104. ሲ (ቅ)	ሲብ	25. ሲ (2)
105. ሲ (5)	98. ሲብ (ሲ+ሲ) (5)	26. ሲ (ፍ)
106. ሲ (ሲ+ፍ) (ቅ)	99. ሲ (ሲብ ሲብ) (ፍ)	27. ሲ (ፍ)
107. ሲ (ፍ)	100. ሲ (ሲብ+ሲ) (ፍ)	28. ሲ (ፍ)
108. ሲ (ሲብ ሲብ) (2)	101. ሲ (ሲብ ሲብ) (ፍ)	29. ሲ (ቅ)
109. ሲ (ሲብ ሲብ) (ፍ)	102. ሲ (ሲብ ሲብ) (ፍ)	30. ሲ (ሲብ ሲ) (5)
110. ሲ (ሲብ ሲብ) (ፍ)	103. ሲ (ቅ)	31. ሲ (ሲብ ሲ) (5)
111. ሲ (ሲብ ሲብ) (ፍ)	104. ሲ (ሲብ ሲብ) (5)	32. ሲ (ሲብ ሲ) (ፍ)
112. ሲ (ሲብ ሲብ) (ፍ)	105. ሲ (ሲብ ሲብ) (ፍ)	33. ሲ (ፍ)

26/01

יואב קוטנר - מופע מוסיקה
ווידאו של האיש הקטן מהרדיו
מועדון לחבר חצבה

מוצ"ש | 20:30 | כניסה חופשית

24/01

בלאגן בכוורת
קולנוע ערבה לילדים
אולם רוזנטל

יום ה' | 17:30 | 35 ₪*

20/01

רסיטל פסנתר של גפן בן-דוד
בוגרת מרכז המוזיקה ערבה
אולם רוזנטל

יום א' | 19:00 | כניסה חופשית

05/02

הרצח
סינמטק ערבה
אולם רוזנטל

יום ג' | 18:00 | 45 ₪*

30-31/01

היום הפתוח
מו"פ ערבה
חצבה

ימים ד'-ה' | הכניסה חופשית

28/01

תה, סיפור ועוגייה
מעשה בילדה בודדה - מרים ילן שטקליס
ספרייה אזורית

יום ב' | 17:00 | 10 ₪ לילד

21-22/02

כנס לימוד ערבה
לימוד ערבה
מרכז קהילה ערבה

ימים ה'-ו' | בתשלום*

11/02

תה, סיפור ועוגייה
חברים על הגשר
ספרייה אזורית

יום ב' | 17:00 | 10 ₪ לילד

09/02

הגיגת טיולים
ומופע "ביטלס לכל המשפחה"
עיר אובות

יום שבת | 07:00-16:00 | ללא תשלום